

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

cap. 10. num. 48. *Ioannes Baptista Azimius tractat. de Execut. §. 7. cap. 128. & sequentibus.*

142. Ex quibus infert *idem Paulus*, quod si postea deficiat cōditio, ita vt hāres non teneatur legata conditionalia, vel annua prāstare, teneatur ipse hāres reficere legatarijs, quibus legata pure fuere relicta illud, quod ratione legati conditionalis, plus per Falcidiam detraxit, nam certum est in iure, quod si hāres plus detraxit ex legatis, postea teneatur restituere, *iuxta leg. Sed si non seruus 36. §. final. D. Ad legem Falcidiam* legendo verba illa, (*Falcidia admittenda est*) affirmatiuē, vt delegato conditionalis libertatis sua pars ratione Falcidiæ pro parte detrahatur, ita vt, si adueniat cōditio, reddat hāres illud, quod plus ratione Falcidiæ detraxit, ita similiter argumentatur *Paulus* circa æstimationem legatorum, quæ ad annos relinquuntur, vt detrahatur Falcidia de alijs puris, ita vt si deficiat cōditio, iterum restituatur plus, quod hāres cepit ex illis.

143. Contra *Paulum* tamen faciunt omnia supra per nos resoluta, circa intellectum *dict. leg. Cum Titio*, vbi firmavimus *in terminis dict. l. Cum Titio*, legem Falcidiam habere locum, facta sola contributione legatorum, quæ pure in eodem testamento fuerint relicta, & æstimationem legati conditionalis, seu annui solummodo ibi considerari

quo ad quotam, & quantitatem maiorem, vel minorem, quæ ex ipsis legatis puris detrahenda erat, computato etiam legato conditionalis, vel annuo. Deinde contra *Paulum* facit, quia quotiescunque Falcidia in suspenso detinetur, hæc suspensio fit æqualiter, quoad omnia legata, tam pura, quam conditionalia, nec aliqua interim defalcantur, vt probat manifeste *textus in l. In quantitate 73. §. Magna, D. legem Falcidiam. leg. 1. §. Iulianus: D. si cui plusquam per legem, &c.* Et è conuerso quotiescunque Falcidia non suspenditur, sed potius admittitur ex omnibus legatis detrahatur, ideoque *Marcellus in dict. leg. Cum Titio*, decidit legatum annuū æstimandum esse, vt statim ex illa quantitate, & æstimatione detraheretur Falcidia, prout quando *Proculus Iureconsultus*, de quo supra existimauit, legata conditionalia æstimanda esse, fuit solummodo ad illum effectum, vt statim subijcerentur legi Falcidiæ, vt constat ex reprobatione, *Pauli, de qua in dict. leg. In lege Falcidia 45. D. ad legem Falcidiam.* Ita dicendum est assertiue quod quando propter multitudinem pure relictorum, vel in diem certam, iam certum est legē Falcidiam practicādam esse, & statim ex omnibus legatis pro rata diminuendum esse. Iureconsulti viā excogitarunt, per quam, etiam legata conditionalia, & annua ad certam summā, & quantitate reducerentur,

terentur, ut tanquam certa, & pura statim computarentur cum cæteris, & ex illis etiam Falcidia deduceretur, & cum nulla melior via ad inueniri possit, circa legata annua, & conditionalia, quam ut æstimerentur, tanti, quanti vendi poterant, in illo casu solummodo, quando à principio constat legem Falcidiam locum habere, propter alia legata pura, quæ in eodem testamento dodrantem excedebat; unde necessario fatendum est, non bene sensisse *Paulum supra*, dum aliud sequitur iter, quod tutum nõ est, sed potius à veritate deuium, dum *Paulus* dicebat ex legatis conditionalibus, non defalcari ratam Falcidiæ statim, cum hucusque ostensum sit, ex ipsis sicut ex puris detrahendâ esse; Conuincitur etiã quia ipse intendebat legata hæc conditionalia non esse, quantumuis æstimata, legatarijs restituenda, dum non venit conditio, cum tamen contrarium firmandum sit, quod in hoc casu post factam æstimationem, & defalcationem Falcidiæ pro rata, soluenda est æstimatio legatario, ac si conditio scripta non esset, & quanuis Doctores hoc non scribant, tamen ex mente ipsius legis cum *Titio*, deprehenditur: Nam si Iure Consultus iubet, ut Falcidia detrahatur ex illa æstimatione, necessario in consequentiam iubere debet, ut tale legatum soluatur legatario, etiam ante aduentum conditionis, frustra

enim sine obligatione restituendi, permitteretur hæredi inducere Falcidiam.

Neq; obstant quæ pro cõmuni sententia *Pauli*, supra considerauimus, quia ad primum satisfit, dicendo legatum conditionale, seu annuum, in casu supra scripto, non considerari tanquam conditionales, vel annuum, sed tanquam purus & præsens, ac proinde æqualiter soluendum est, etiam si nulla conditio adiecta esset, & tanquam purum debet statim solui, & subijci legi Falcidiæ, ut aperte colligitur, ex d. l. *Cum Titio*, nã cum lex iubeat æstimari spem illam futuram, & cõditionalem, tam legati annui, quã legati conditionalis, & reduci utriusque ad certã æstimationem, iam ipsa lex remouet omnem incertitudinem, & conditionem, & facit tale legatum certum, & præsens reductum ad quantitatem æstimatã, ac si testator præsentis die illam legasset; quod cõfirmatur ex opinione *Proculi*, de qua in d. §. *Magna*, dũ existimabat debitum cõditionale, quod testator debebat, æstimandũ esse tanquam purum, d. §. *Magna*, ibi aut ita ratio habeatur, tanquã pure debeatur, unde cum lex in hoc casu de quo loquimur, iubeat, ut legatum conditionale, vel annuum consideretur tanquam purũ, remota cõditione, neccessario dicendum est, soluendum esse legatario, iuxta quantitatem æstimatã, de qua etiam detrahatur Falcidia, sicut etiã

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

fit in legato annuo, nam remota in certitudine vitæ legatarij, reducitur ad certam quantitatem iunctam, quæ æstimata fuit, & ideo, quæadmodum, si tota quantitas à testatore semel fuisset legata, ita similiter legatum illud, supposita æstimatione, consideratur vnicum, & statim soluendum detracta Falcidia, vnde supposita hac resolutione, minime dicendum est, aliquod sequi inconueniens, vel præiudicium hæredis, cum ipse statim teneatur soluere, quia lex transtulit legatum conditionale in purum, cum obligatione solutionis, ac si per testatorem fuisset relictum pure, vnde cum lex dicat partem Falcidiæ statim detrahendā, quæ detrahitur, quando legatum soluitur, sequitur hæredē statim vbi facta est æstimatio, tene-ri soluere prædictam æstimationē, quæ cogitatio cessare facit omnia absurda, quæ supra pro communi sententia considerauimus, quia nō soluit plus tempore, nec aliud pro alio, sed præstat æstimationem, quam statim lex soluere iubet, argumento *l. Si ita fideiussorem 43. D. de fideiussoribus.*

Dubium tamen moueri potest, supposita prædicta nostra sentētia, an legatarij, quibus hæc legata sub conditione relicta tanquam pura soluuntur, virtute æstimationis inductæ per legem, teneantur cautionem præstare de restituendis illis legatis si conditio postea deficiat? in quo dubio communis sentētia,

vt per Paulum in *d. l. Cum Titio, & ibi Uicentius, Alexand. num. 1. notab. 2.* tenent, legatarios teneri cauere hæredi de restituendo plus, quod perceperint, si conditio non adimpleatur, sicut è contra, hæredem teneri cauere legatarijs de integrando legato, si quid plus in eo cōtineatur, quam per æstimationem solutum fuit, si conditio impleatur, vel legatarius plūs viuat, quam æstimatum sit, qua satisfactio interposita, nec hæredi, nec legatarijs aliqua iniustitia oriri potest, quia vbi primū constiterit, vel legatarios, vel hæredem pati detrimentum, virtute cautionis redintegrari debēt, prout resoluunt Doctores circa cautionē, quæ à legatarijs præstatitur hæredi, quando propter pendentiam conditionis suspenditur Falcidia, *iuxta totum titulum D. si cui plusquam per legem Falcidiam, & c. l. 1. §. Si in annos, leg. In quantitate 73. §. Magna D. ad legem Falcidiam,* quæ communis sentētia licet loquatur expresse in eo casu, quo solum intenditur, vt Falcidia deducatur ex legatis puris, tamē ex ipsorum authorum mente satis colligitur, vt procedat etiam, quando æstimatur legatum conditionale, vt tam de illo, quam de puris Falcidia detrahatur, atque ita ex mente communis dicēdum est, quod si ex euentu fortunæ res varietur, quia conditio legatorum conditionalium impleta est, vel defecta, & in legato annuo legatarius plus, vel minus vixit varietur etiam

etiam solutio ex post facto, quia si hæres plus soluit, repetit, si minus, persoluet, ad quod citari potest *doctrina glossæ, verbo, triginta annorū, in l. Hereditatum D. ad legem Falcidiam, magis communiter recepta secundum Couar. 3. variar. cap. 9. à num. 8.* quæ ait, si alicui relinquatur legatum alimentorum, & fiat computatio ætatis iuxta formam præscriptam in d. l. *Hereditatū*, si postea contingat legatarium plus viuere, vel minus de nouo augeri, vel diminui æstimatione factam, maxime cum dispositio d. l. *Hereditatū*, habeat locū in omni materia, in qua agitur de taxandis relictis in testamento, vel promissis in contractibus ad vitam, vt *prosequuntur Alciatus regul. 1. præsumptione 44. Roland. lib. 4. consilio 29. num. 25. Gomez. 3. tom. cap. 3. num. 38. Lara in l. Si quis à liberis §. Sed si filius à num. 109. & sequentibus, Baptista de Ratione rata quest. 1. Gracian. for. tom. 1. cap. 55. cum multis alijs, quos citat, & sequitur Castillo tom. 4. cap. 13. num. 15.* Ergo, sicut computatio alimentorum variatur ex futuro fortunæ euentu, ita similiter solutio, & computatio, de qua, in d. l. *Cum Titio*, variari debet ex futuro euentu, iuxta mentem communis sententiæ.

147. Sed quicquid communis existimet, mihi semper cōtrarium visum est, ex eo, quia lex, quæ iubet, vt legata conditionalia, & annua tanquam pura soluantur, facta illa æstimatione, considerato euentu for-

tunæ, vita legatarij, cum omnibus cæteris circumstantijs, quæ possunt augere, vel diminuere æstimatione legati, non debet postea retractari, dubius enim euentus fortunæ rem ad æqualitatem reduxit, nam sicut certum est, conditione impleta, totum deberi legatario, ita si deficiat, nihil ei debetur, æstimatur ergo hic dubius euentus, & nec legatario, nec hæredi fit iniustitia, quia quemadmodum totum potest debere hæres, ita etiam nihil potest debere, quod equaliter de legatario dicendum est, quod pariformiter de legato annuo resoluendum est, vt quemadmodum plus viuere potest legatarius, ita similiter minus viuere potest, vnde facta æstimatione, neutri fit iniustitia, etiam si ex post facto pro euentu fortunæ res varietur, maxime quando facta est autoritate legis, vt contingit in venditione legati, seu fideicommissi conditionalis, iuxta notata per Doctores ad textum ibi in l. 1. *Cod. de Pactis, textum optimum in l. de fideicommissis. 11. Cod. de transactionibus, de quibus in 2. part. facit textus, in l. Si iactum D. de actionibus empti, & quæ Menoch. de præsumptionib. lib. 4. præsumptione 76. à num. 15. & præsumptione 169. à num. 7. Peregrinus de fideicommissis articul. 28. num. 7. & art. 52. num. 14. Donel. in d. l. 1. num. 6. & 7. Faber. de error. decad. 26. err. 5.* Deinde circa legatum annuum à mente communis recessit Angelus, & Ioannes de Immol. in d. l. *Cum Titio*

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

notab. i. Alex. in l. Cum quo D. ad legem Falcidiam, idem Immol. in d. l. Hereditatum num. 1. refert, & sequitur Couar. d. cap. 9. num. 9. qui expēdunt, quod textus, in d. l. Cum Titio, in legato annuo iussit vt dubiū durationis legati decideretur, facta illa æstimatione, quanti venire potest: ergo illud, quod legitime, & autoritate legis factum est, retractari non debet ex futuro euentu, argumento l. 2. D. de itinere acti uque priuato, regula factum legitime de reg. iuris lib. 6. l. Qui furere D. de statu hominum cum vulgaribus, Surdus de alimentis tit. 8. privilegio 61. à principio: ergo quemadmodū hæres impleta cōditiōe legati nō tenetur maiorem summam soluere, ita bono animo pati debet, si repetere non possit æstimationem, quam semel præstitit, si ex post facto deficiat cōditiō legati conditionalis, nam in Iure Ciuili non auditur ille, qui ludrum amplectitur, damnum vero ferre recusat, iuxta leg. Unicam §. Pro secundo Cod. de caducis tollendis, in simili Surdus de alimentis tit. 9. quæst. 41. num. 21. ac proinde semper hæc pars sequenda est. Nec obstabit doctrina glossæ in d. l. Hereditatum, quia statim de veritate ipsius disputabimus.

148. Subintrat ergo dubitatio, quam omnes communiter scribentes ad d. l. Computationi, seu hereditatū, priuideri, est illa, quare Iureconsulti in d. l. Hereditatum non admisit eadem computationem, seu æstima-

tionem legati conditionalis alimentorum, de qua in eadem l. Hereditatum, quam fecit circa alia legata conditionalia, in d. l. Cum Titio, vbi æstimatur spes, quāti venire potest, & in d. l. Hereditatum, longe aliter se res habet, & per varias temporū ætates res deciditur, ita vt si legatarius adhuc existat, intra viginti annos, fiat computatio pro triginta, v. g. Titio minori viginti annis decem fuere relicta, censentur relicta in tali legato trecenta, facta computatione vsque ad triginta annos, admissa contributione cum cæteris pure relictis, admittetur, vel non Falcidia, certum est enim legem induxisse remedium d. l. Hereditatum, vt liquido constare possit, an Falcidia admittenda sit, vel non, quod minime constare poterat, nisi facta certa contributione, secundum diuersitatem annorum, de qua in d. l. Hereditatum: nam dato legato alimentorum præstando in singulos annos, incertum omnino erat, an legatarius esset victurus parum amplius, & nullo modo poterat certa computatio dari alimentorum, nec apparere poterat an Falcidia esset admittenda, ne ergo legatarij cogerentur tam longum tēpus expectare, Iureconsulti illud medium ad inuenerunt, de quo in d. l. Hereditatum; Sed prædictæ quæstioni videtur posse responderi ex mente communis sententiæ, de qua Bart. in d. l. Cum Titio num. 2. Iason. in l. Si constante D. sol. matrim. n. 234.

Fabian.

Fabian. de Montetractat. de emptione
 4. part. princip. quaest. 2. Bertolameus
 Socin. consil. 58. maxime num. 111.
 Cordubal. Si quis à liberis §. Parens.
 num. 59. Tiraquel. de retract. §. 26.
 glossa 1. num. 72. late Surd. de alim.
 tit. 8. privilegio 55. num. 3. & sequent.
 quod non æstimentur, quanti ven-
 di possint, quia non sunt alimenta
 149. transmissibilia, nam alimenta va-
 riantur in persona emptoris, l. Cum
 hi §. Modus 0. 2. D. de transactionibus,
 & ideo videtur dicendum non pos-
 se transferri in alterum, sicut usufructus,
 qui personæ cohæret, l. Si
 usufructus D. de Iure dotium, §. Fini-
 tur Instit. de usufructu, similia exē-
 pla refert Surdus d. privilegio 55. n. 7.
 ubi à communi recedit, ex eo quia
 idem ius consideratur respectu ali-
 mentorum in cessionario, quod da-
 tur in cedente nec forma debiti mu-
 150. tatur, cum emptor, vel cessiona-
 rius succedat in locum cedentis, l.
 Emptor Cod. hereditat. vel actione ven-
 dita, & reputatur in iure eadē per-
 sona l. Si donata §. 1. D. de donat. inter
 vir. & consequitur solummodo illa
 iura, quæ habebat cedens, l. Idemq;
 §. Si cui mandauero D. mandati, leg. 1.
 Cod. de nouat. l. 2. Cod. de donat. leg. Si
 ager. D. de Reuendicatione, maxime,
 cum regulare sit quem libet posse
 cedere actionem, quam habet, leg.
 ultim. Cod. de heredit. vel actione ven-
 dita, l. 2. Cod. de litigiosis l. 3. D. fam.
 herciscund. Surdus supra à principio,
 quod etiā procedit in iuribus per-
 sonalibus, prout est restitutio mi-

noris, l. Quod si minor in principio D.
 de minorib. ubi glossa, & Bart. Tiraq.
 d. glossa 3. num. 2. Surd. privilegio 55.
 num. 2. quemadmodū etiam ope-
 ræ famulorum, licet personæ cohe-
 reant, nihilominus in alterum trās-
 ferri possunt, docent Bartol. Angel.
 Fulgos. Alexand. in l. Si non sortem
 §. Libertis D. de conditione in debiti,
 Paul. in l. 2. D. solut. matrim. Tiraq.
 d. §. 26. glossa 3. num. 36. Nec placet
 instantia alimentorū, quia speciale
 est in alimētis futuris, ne cedi pos-
 sint, vel aliter in alium transferri,
 iuxta l. Cum hi in principio, & §. Mo-
 dus D. de transactionibus, ubi refertur.
 Epistola Diui Marci. Surdus proxi-
 me privilegio 56. à num. 4. unde non
 potest admitti ratio differentiae cō-
 siderata per Doctores communis
 sententiæ in quæstione nostra.

Quare dicendum existimo, quod
 cum alimēta sint adeo fauorabilia 151.
 in iure, vt multoties in illis fallant
 regulæ ordinariæ, ideo computatio
 annorum, etiam diuersa fuit, ab
 æstimatione legati annui; nam cū
 spes illa vitæ esset adeo in certa, vt
 patet, & multoties paruo pretio
 venderetur contra intentionem te-
 statoris, aliquando etiam vix inue-
 niret emptorem, constituit lex, vt
 fieret computatio modo prædicto,
 de quo in d. l. Hereditatum, ne con-
 tingeret, vt propter minimum pre-
 tium, quis amitteret magnum lu-
 crum alimentorum, iuxta prædicta,
 in alijs vero legatis annuis, de qui-
 bus in dict. l. Cum Titio, cessat hæc
 ratio,

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

ratio, & ideo alia fit computatio, quanti vendi possit, in quo lex certum medium elegit, ne longissima vita hominum attenderetur vsque ad centum annos, iuxta l. ultim. C. sacros. Eccles. Menoch. presumpt. lib. 6. quæst. 49. Sanchez de matrimo. lib. 2. disput. 46. à principio, & versiculo, sed hæc, nec etiam tristis euentus præ maturæ mortis cogitaretur, contra l. Inter stipulantem §. Sacram in fine D. de verborum oblig. & ideo licet tēpore antiquo Iuris cōsultorum fieret computatio à prima ætate, vsq; ad viginti annos, vt solueretur æstimatione triginta annorum, & post ætatem v ginti octo annorum, cū reliquis d minutionibus, de quibus ibi, attamen post compilationem Iustiniani, à prima ætate, vsque ad trigessimum annum computatur eadem præstatio triginta annorū, ab ætate vero post trigessimum annum tot præstationes computantur, quot sunt anni, qui d fuerunt ad complendum sexagesimum, & hoc modo nunquam computatio annorum transgreditur triginta annos, etiā si legatū sit Reipublicæ relictum, vt infra latius prosequemur; constant dicta ex d. l. Hereditatum, versiculo, solitum, quod si quis sexagesimum annū transierit, fiet computatio vsque ad sexagesimum quintum, prout antiquitus fieri solebat, vt patet ex d. l. Hereditatum, versiculo, ab annis sexaginta, vltimus autem nulla admittitur computatio, quem ordinem computationis

sequendum esse existimo, si modicus vsusfructus ratione alimentorum fuerit legatus, in terminis l. Cum hi §. Si in singulos, versiculo. Ceterum D. de transactionibus, in quibus terminis identice loquitur textus in d. l. Hereditatum, versiculo, eoque nos in re vti, Ulpianus ait, quæ litera dum legit, vsusfructus, communis, & vera est, secundum Gothofred. ibidem, licet Gouean. in dict. l. Hereditatum legat. vsum, pro vsusfructu, sed quocunque modo legatur, semper verū est computationem faciendam esse vsque ad æstimationem triginta annorum, quod cōputationis genus procedit æqualiter in legato vsusfructus ciuitati relicto: nam æstimandum non est quanti vendi potest, in terminis dict. l. Cum Titio, sed fit computatio vsque ad æstimationem triginta annorum, constat ex d. l. Hereditatum, versiculo, denique, cuius decidendi ratio apparet ex eo, quia licet legatum vsusfructus ciuitati relictum duret per spatium centum annorum vt probant l. An vsusfructus 69. D. de vsusfructu, leg. Si vsusfructus municipibus D. de vsusfructu legato Couar. lib. 3. var. cap. 9. num. 8. & 10. Peregrin. de fideicommissis artic. l. 30. num. 11. Castillo tom. 1. cap. 61. numer. 19. tamen si occurrat ratio legis Falcidiæ, fiet computatio vsque ad 30. annos solummodo, d. versiculo, sic denique, qui sic intelligendus est, & conciliandus, cum d. l. An vsusfructus, licet Accursius in vtroq; textu, falso scribat,

scribat, quod si ciuitas non sit passa capitum diminutionem post primos 30. annos completos, alij triginta computabuntur, & sic deinceps, donec toti integri centum anni cōpleantur, sed fallitur *Accurs.* quia centum anni, de quibus loquitur *d. l. An vsusfructus, & d. l. Si vsusfructus*, considerantur quoad durationem vsusfructus, computatio vero triginta annorum sit solum ad effectum, vt si Falcidia sit detrahēda ex vsufructu, minor quantitas detrahatur, quod in fauorem Reipublicæ legatarie introductum esse manifestū est, vt optime scripsit *Cuiac. in tract. de prescriptionibus, & terminis cap. 34. Couarru. 3. var. cap. 9. num. 8. Peregrin. de fideicommiss. articul. 11. numer. 64.* Nam si computatio fieret de totis centum annis completis, multo maior detrahenda foret, vt per se patet, ac proinde veritas est, quod computatio *d. l. Hereditatum*, nunquā transcendit metas triginta annorum, vt statim latius prosequemur circa legata Reipublicæ.

Controuertunt etiam Doctores, an si vsusfructus legatus sit, & veniat in dubium, an æstimandus sit ad computationem legis Falcidiæ, sit ne faciēda æstimatio secundum terminos, *dict. l. Cum Titio*, quanti scilicet vendi possit, an vero vsque ad æstimationem triginta annorum, *iuxta terminos dict. leg. Hereditatum*, quod necessario ^{155.} resoluendum est, ex eo, quia quan-

tunius velit legatarius vsum à se abdicare minime valet, *iuxta principium, & §. 1. Institut. de vsu, & habitat.* ac proinde semper recurrendum erit ad æstimationem, *d. leg. Hereditatum*, quando fuerit necessarium æstimare tale legatum, vt dignoscatur habeat ne locum Falcidia, vt de illis, sicut de reliquis pars detrahatur, sicut in alimentis supra resoluimus.

Maius dubiū oritur circa vsufructum alicui legatum extra rationem alimentorum circa intellectu, *l. 1. §. Si vsusfructus D. ad l. Falcidia*, nam *Aristo in d. §. Si vsusfructus*, ait ^{156.} legatum vsusfructus non esse æstimandum, quia vsusfructus diuiduus est, sicut quælibet alia res diuidua, vt probat *textus in leg. Si vsusfructus 80. D. ad legē Falcidia l. Ususfructus 5. D. de vsufruct.* ibi (*ait enim posse quartam partem ex eo, sicut ex corporibus retineri, idque Iulianus recte probat, & ideo defalcandum esse de Vsusfructu pro rata existimat Aristot.* sicut de quocunque alio legato in corpore consistente; reprobat, & veterum Iureconsultorum opinionem, qui putabant legatum vsusfructus quoad contributionem legis Falcidiæ, æstimandum esse pro tempore vitæ legatarij, seu vsque ad triginta annos, *secundum terminos dict. leg. Hereditatum*, ibi (*veteres æstimandum totum vsufructum putabant, & ita constituendum quantum sit in legato, sed Aristot. à veterum opinione recessit,*) quare

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

quare contrarietas, quæ prima facie dari videtur, *inter d. §. vsusfructus*, ita componenda est, videlicet quod si testator totum patrimoniū legatis exhausserit, ex vsufructu, sicut ex reliquis corporibus legatis detrahenda est Falcidia, in quo casu recte procedit opinio *Aristonis in d. §. si vsusfructus*, qui ita intelligendus est, *secundum Alex. & cōmunem ibidem*; Si autem totum patrimoniū testatoris legatis non fuerit exhaustum, ita vt maneat aliquid in hæreditate, tunc non potest hæres deducere quartam ex singulis legatis, quia tunc excederet deductio Falcidiæ quantitatem, facta cōtributione cum remanente hæreditatis, ideoque in hoc casu æstimabitur vsufructus, quia diuiduus est, vt supra diximus, & ita de illa æstimatione vsufructus, sicut de reliquis corporibus legatis deducetur, pro rata portio Falcidiæ, & in hoc casu procedit veterū prædicta opinio, & sententia, de qua *in d. §. Si vsusfructus*, ibi (imo, & *in vsufructu*, si queratur, quantum ad ceterorū legatorum æstimationem, aut etiā huius ipsius, ne dodrantem excedat, legatum, necessario ad veterum sententiam reuertendum est) id est ad computationē omnium legatorū, quæ in hoc casu circa vsufructum facienda est, secundum tenorem *d. l. Hæreditatum*, vt per *Goueanum*, ibi *Duaren. ad titul. ad leg. Falcidiam pag. 508. Castillo de vsufruct. cap. 60. num. 5. Riminald. cons. 170. à nu. 18. lib. 2. Caualcantus*

de vsufructu mulieri relicto num. 225. quia alio modo computatio legis Falcidiæ fieri non poterat. Quæ resolutio de plano procedit in legatis, quæ recipiunt diuisionem, & sunt transmissibilia, ad alias personas præter legatarios: nam si non fuerint transmissibilia, prout est vsus, alimenta, & similia quæ nequeunt transferri in alium, *iuxta d. §. 1. Inst. de vsu, & habit.* tunc semper recurrendum est ad cōputationem, de qua *in d. l. Hæreditatū*, quæ in his terminis recte procedet.

Similiter etiam recurrendū est ad æstimationem legati, quādo legantur operæ seruorum, quia hoc legatum indiuiduum est, nec in 157. partes scindi potest *leg. 2. versiculo, quemadmodum D. de annuis legatis, l. 3. D. de operis seruorum, l. Stipulationes non diuiduntur versiculo idem puto D. de verborum oblig. l. Si libertas 15. D. de operis libert. quia scilicet consistunt in facto, quod tale dici non potest, antequam sit consummatū, l. Si is, qui quadraginta 81. §. 1. D. ad legem Falcidiam post Ordinarios in d. l. Stipulationes non diuiduntur, Alciat. ibi num. 68. Donel. 13. Pichard. ad §. Si finium Inst. de officio iudicis nu. 193. & seq. Gouean. in d. l. 1. §. 1. D. ad leg. Falcidiam num. 4. Polydorus Rypa ad l. 4. §. Cato D. de verborum sect. 21. à num. 11. Sed obijcitur de l. 5. D. de operis seruorum, vbi Iurecōsultus docet, quod legatis operis, vsus serui legatus censetur, & *in l. 3. & 4. D. illo titul. quod operæ seruorum pertinent**

159. tinent ad vsum fructum eorum, ergo videtur semper admitenda in hoc casu computatio legati operarum, secundum terminos dict. leg. *Hereditatum*. Nam pro respōsione aduertendum est multum differre legatum operarum, a legato vsus, vel vsusfructus, quia vsus non potest locari, vel alteri cedi, *principiū*, & §. 1. *Instit. de vsu, & habitatione*, *vbi communis per Pichard. num. 6. Visconte Horoman. & alios post Pinel. in l. 1. part. 2. Cod. bonor. mat. num. 57. Gregor. l. 20. titul. 31. part. 3. glos. 10. Forcatulus leg. 1. D. seruitut. num. 15. Petr. Gregorius sinet ag. lib. 4. cap. 2. Surd. consil. 103. num. 13. plures per Casull. tom. 1. cap. 28. à num. 10. & 14.* Sed operæ seruorum legata locari possunt *l. 2. D. de vsufructu legato*, Item vsusfructus extinguitur per capitis diminutionem maximam, & mediam, & per non vsum longi temporis, §. *Finitur Instit. de vsufructu, l. Corruptionem Cod. de vsufructu l. penult. & ultim. Cod. de seruit. operæ vero legata, nec per capitis diminutionem, nec per non vsum legatarij pereunt, dict. l. 2. D. de vsufructu legato, l. 2. D. de operis seruor.* imo nec morte legatarij finiuntur, quia transeunt ad heredes *dict. l. 2. D. de vsufructu legato, vbi Cuman. & post omnes late prosequitur Cuiacius lib. 17. questionum Papiniani super dict. l. 2. & vtrunque docet Iureconsultus in d. l. 1. §. Si vsusfructus D. ad legem Falcidiam, in versiculo, sed operis, vbi (cum neque vsus, neq; vsusfructus in*

eo legato esse videatur.) Ad obiectionem d. l. 5. *de operis seruorum* ommissa responsione *Goueani lib. 1. variarum cap. 7. & in d. §. 1. num. 7.* qui literã mutat, legendo, *ibi, vsum, id est, vsusfructum*, quasi operæ seruorū pertineant ad vsusfructum, quia tota mutatio literæ etiam à mediocriter doctis reprobatur, maxime cum nulla fides librorum illã iurare possit, quia in omnibus legitur vsus; melius respondetur, prout cum adhuc in Iure Ciuili tyrones essemus in lecturam *cap. Suã de penis diximus*, quod licet operæ seruorum nō contineant vsus, vel vsusfructū formaliter, cum datur differentiæ, de quibus supra, attamē vsus datus censetur in tali legato, quia quemadmodū vsus est indiuiduus, nec pro parte vti, & pro parte vti non possumus, *l. Vsum pars D. de vsu, & habitatione*, ita etiam opera serui pro parte vti nō possumus, quia indiuidua est, *d. §. Si vsusfructus, ibi, (nec pars operæ intelligi potest, quia consistunt in facto, quod est indiuiduum)* itē quia vsusfructus serui consistit in operis; nā præter operas, & mercedes earū, nihil comoditatis percipitur ex vsufructu serui *d. l. 2. D. de vsufr. leg. d. l. 3. D. de operis seruorū*. Ratio differentiæ ponitur in eo, quia ex legato vsusfructus constituitur ius reale super re, & res illa debet seruitutē legatario *l. 1. D. de seruit.* At vero ex legato operarū nullum ius reale constituitur in seruo, sed tantū datur actio personalis legatario, vt cogat

Y y heredem.

De vna & altera quarta deducēda vel nō,

heredem ad persoluendas operas serui: vnde si seruus vsucapiatur ad huc durat in eo vsusfructus, leg. *Locus* 21. §. *Proprietarius* D. de vsufr. si vero vsucapiatur, legatum operarum extinguitur d. l. 2. in fine D. de vsufructu legato, vbi Cuiac. latius prosequitur post Cumanum ibidem, & Fulgosium ad d. §. *Proprietarius* n. 2. cum quibus prosequere, maxime cum Cuiacio, reliqua circa materiā d. l. 2. quare operæ transmittatur ad heredes, & quando earum dies cedat.

Reuertamur ergo iterum ad materiam d. l. *Hæreditatum*, an scilicet in illis casibus, quibus fit æstimatio vsque ad 30. annos, sint omnes pensiones statim soluendæ legatario, & ex omnibus sit detrahenda statim Falcidia? In qua difficili quæstione communis sententia firmat omnes pensiones soluendas esse statim tempore cōputationis, sed si legatarius decēdat ante totos integros triginta annos cōpletos, reperendum esse illud plus, quod fuit solutum, sicut etiam quando contingeret, quod legatarius plus vixisset, soluendum esset ei illud restans, quod defuerit, & ideo necessario interponendæ erant cautiones reciprocæ, inter hæredem, & legatariū, vt hæres si legatarius plus viuat, restituat, quod defuerit, legatarius vero, si minus viuat reddat, quod plus accepit, argumento *l. In quantitate*, §. *Magna*, D. ad legē *Falcid.* Et confirmatur, quia d. leg. *Hæreditatum*, procedit ex præsump-

tionem, quod legatarius viuat vsq; ad illos triginta annos, & ideo si postea veritas in contrarium apparuerit, stabitur veritati contra præsuppositionem, argumento *cap. Veritate* 8. dist. 1. *Cum de indebito* D. de Probationib. ita ex mente glossæ, verbo, *triginta annorum*, tenet Bartolus nu. 2. *Immola* 3. *Alexand.* 7. & communis in d. leg. *Hæreditatum*, *Afflictis* decis. 34. in fine, *Surdus de alimentis* titul. 9. quæst. 41. num. 18. *Couarru. variar.* cap. 9. num. 8. versiculo, *hinc deducitur*. Declarat tamen communis sententia prædictam resolutionem, ne hæres teneatur simpliciter soluere omnes illas pensiones, sed potest deducere interusurium, quod medio tempore ex prædictis solutionibus lucrari poterat, argumento *textus in l. Si constante* §. *Quoties* D. *solutio matrim.* melior *textus in l. Circa* 66. D. *ad leg. Falcidiam*, vt prosequitur Cuiacius lib. 60. *ad edictum Pauli super l. 45. D. ad leg. Falcidiam*, ad quod facit doctrina *Accursij*, in *l. Si quis argenteum* §. *Sin autem donator* C. *de donationib.* in verbo, *præstet*, quam sequuntur Doctores communiter, ibi vbi interminis d. §. constituit donatorem debere lucrari interusurium medij temporis, & hæc sunt fundamenta communis.

Sed contra communem glossæ, *Bart.* & aliorum, tenet *Alexand.* d. nu. 7. *Immol.* num. 2. in d. l. *Hæreditatum*, qui in terminis dictæ quæstionis eximant, quod si occurrat ratio legis Falcidiæ, debet fieri compu-

163.

162.

computatio legati alimentorum, usque ad triginta annos, sed hæres non est cogendus omnes pensiones statim insimul integras persolvere, sed singulis annis persoluet quantitatem legatam, & desumet ex ea quartam Falcidiam, prout dicitur cuiuslibet legati cesserit, *iuxta regulam textus in l. Penales 32. §. Annua D. ad leg. Falcidiam*, & hanc sententiam insinuat etiam Accursius sibi variis in d. leg. *Hæreditatum*, in verbo, *Ulpianus*, in secundo responso, nec in hoc casu necessaria erit cautio illius tituli; *D. si cui plusquã per legem Falcidiam*, quia legatario alimentorum nihil plus præstatur, sed solum illud, quod ratione temporis ei cedit, soluitur, potius autem in his terminis tenebitur hæres præstare cautionem legatario alimentorum, de præstando legato quotannis, usque ad triginta annos; nam huiusmodi legatum conditionale est, *leg. 4. D. de annuis legatis*, in quibus terminis hæres tenetur cauere legatario de restituendo legato, idque cautione fideiussoria, *iuxta totum titulum ut legatorum, seu fideicommissorum nomine caueatur, leg. 1. & per totum D. illo titulo*, quæ cautio adhuc in praxi observatur *Molin. lib. 1. cap. 15. à principio*, quicquid in debite contrarium scribat *Valasc. consultat. 184. num. 162* unde si hæres voluerit præstare prædictam cautionem, cogendus est, ut soluat, insimul iunctas omnes pensiones pro illis triginta an-

nis, detractio interusurio medijs temporis, ut in terminis considerat *Alexand. dict. num. 7*. Deinde hæc opinio principalis fulcitur ex eo, quod hoc legatum alimentorum pro singulis annis, est conditionale, *d. leg. 4. D. de annuis legatis*, & contingere potest, quod legatarius, ante trigessimum annum decedat, quo casu non transmittit ad hæres suos pensiones sequentium annorum, quia licet contractus conditionalis ad hæres transmittatur, *iuxta §. Ex conditionali Inst. de verb. tamen legata conditionalia non transmittuntur, leg. Unica §. Sin autem sub conditione Cod. de Caducis tollendis, Mantica de coniecturis lib. 11. titul. 20. Surdus de alimentis titul. 8. privilegio, 77. Peregrin. de fideicommissis articul. 31. à num. 6. Accat. in Rubrica de condit. part. 4. à num. 7. Menochius lib. 4. præsumption. 183. à num. 14. & potest hæres conqueri de iniustitia sibi facta, si præsentis die cogatur persolvere pensiones sequentium annorum, quas postea debet repetere, si tanto tempore non viuat legatarius, ut communis sententia dicit, nam multum interest, potius non solvere, quam solutum repetere, ut ait Iure Consultus in *leg. 3. D. de compensatione*. Nec ratio interusurij in hoc casu, quam communis sententia admittit, multum æstimanda est, quia argumentum desumptum ex *dict. leg. Si constante, §. Quoties*, non quadrat nostro intentui, ex eo, quia debitum*

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

debitum, de quo ibi, certum erat, & solum differebatur solutio ad trienium tempore Digestorum, licet postea tantum ad annum restringeretur, *l. Unica §. Ex actio C. Rei uxoria actione, optime insignis Barbosa leg. 2. in 1. part. à principio D. soluto matrimonio*, at vero legatum alimentorum, de quo *ind. leg. Hereditatum*, conditionale est pro sequentibus annis, *dict. leg. 4. D. de annuis legatis, leg. Si cum præfinitione D. quando dies legati cedit*, ideoque pendente conditione non potest hæres cogi ad soluendum, imo si soluat, repetere valet, *leg. Sub conditione 16. D. de condition. in deb.* ergo si hæredi competit actio ad repetendum, à fortiori competet exceptio ad retinendū pendente conditione, quod non procedit in debito in diem, quia si solvatur, cessat, repetitio, *leg. In diem D. de conditione in debiti, Padilla leg. Cum quis Cod. Iuris, & facti ignorantia num. 24. Barbosa leg. Divortio §. final. in 2. part. numer. 17.* ex quibus resolvunt supra citati Doctores minime cogendum esse hæredem de præsentis soluere pensiones, pro tempore futuro, nec etiam deducto interusurio, vt communis sententia declarat, ad doctrinam autem *Accursij in dict. leg. Si quis argentum, §. Sin autem Cod. de donationibus, verbo præstet*, satisfit cum communi *Bart. Immol. Alexand. in d. leg. Hereditatum*, qui glossam reprobandant.

In prædicta questione quicquid existimet communis, & altera sententia modo [relata, pro constanti teneo, quod hæres, si detur casus introducendæ Falcidiæ, in terminis *dict. l. Hereditatum*, facta computatione, de qua ibi, tenetur persolvere omnes pensiones vsque ad triginta annos integras sine aliqua cautione, ita vt licet ex postfacto legatarius, plus, vel minus viuat, de obligetur hæres ab aliqua præstatione, neque etiam repetere possit, si minus duret legatarius, quod satis deducitur ex verbis, & mente, *d. leg. Hereditatum*, ibi à prima ætate vsque ad annum vigessimum, quantitas alimentorum triginta annorum computetur, eiusque quantitatis Falcidia præstetur) quæ vltima verba manifeste declarant pensiones integras totius temporis soluendas esse, vsque ad triginta annos, & ex illis sic per solutis deducendam esse integram portionem, quæ pro rata contingere potest Falcidiam, vnde manifeste patet omnes pensiones statim soluendas, & respectu illius quantitatis quarta Falcidia deducenda est per hæredem à legatario, quæ resolutio optime confirmatur ex altera, quam supra veram esse ostendimus circa legata annua, in quibus si occurrat ratio legis Falcidiæ imponendæ, æstimatio admittitur secundū illud, quod vendi possunt, & ex illa æstimatione deducitur Falcidia, *iuxta dict. l. Cum Titio, D. Ad leg. Falcidiam.*

Nec

Nec ex postfacto variatur æstima-
tio ex euentu fortunæ, vt supra la-
te diximus. Ita similiter in legato
alimentorum, quod etiam pendet
ex vita legatarij, vt voluntas testa-
toris melius ad effectum perduca-
tur, & Falcidia cum maiori certi-
tudine deduceretur, adinuenit ius
ciuile remedium illud computatio-
nis, iuxta modum præscriptum in
dict. leg. Hereditatum, in qua com-
putatione maiorem fauorem im-
pendit lex legatario alimentorum,
quam ei, cui legata annua fuere re-
licta, in *terminis dict. leg. Cum Titio*
55. quia legatum annuum à com-
muniter accidentibus paruo pre-
tio æstimari contingit, propter in-
certitudinem vitæ legatarij, at ve-
ro legatum alimentorum certam
ætatem habet à lege præfinitam,
vsque ad triginta annos, quod spe-
cialiter fauore alimentorum intro-
ductum existimo, prout iam supra
tetigi, in eo tamen æqualia sunt,
quod post factam æstimationem
amplius, nec crescunt, nec decre-
sunt, id est, quod siue legatarius
plus uiuat, quam etiam fuit taxa-
tum, nullum potest aduersum hæ-
redem habere regressum, vt de no-
uo aliquid præstet, sicut etiam hæ-
res, si minus legatarius uiuat ali-
quid repetere non potest, ita cum
Couarru. lib. 3. variarum, cap. 9. num.
8. versiculo hinc deducitur, qui citat
Cepolam cons. 14. column. ultim. Bar-
tof. leg. Maritum num. 12. D. soluto
matrimonio, Crauet a consil. 194. nu. 6.

confirmat Couarru. ex eo, quia huius-
modi computatio legitime facta
est, igitur ex futuro euentu retrac-
tari non potest, ex *regula leg. 2.*
D. de itinere actuque privato, regula
factū legitime lib. 6. ac proinde nul-
la iniuria in hoc casu fit legatario,
vel hæredi, nam sicut poterat plus
uiuere, ita citius poterat decedere,
& sicut in hoc casu eius hæredes,
nihil tenentur hæredi restituere,
ita si plus uiuat, nihil ab hærede
ultra consequi potest, quia lex cer-
tam illam quantitatem præfinit,
quam legatarius excedere nequit.
ac proinde legatarius propter du-
bium aduentum vitæ æquo ani-
mo ferre debet hæc æstimationem,
argumento *l. Unica §. Pro secundo*
Cod. de Caducis tollendis, leg. De fidei-
commisso Cod. de transact. leg. 1. Cod. de
pact. vbi Donel. numer. 6. & 7. Vnde
non obstat fundamentum commu-
nis sententiæ, dum existimabat *d. 167.*
l. Hereditatum, fundari in præsump-
tione, quæ ex futuro euentu vin-
cebatur à veritate, ac proinde præ-
dictam taxationem debere varia-
ri, quia facile tollitur, si dicamus
dict. leg. Hereditatum, licet mouere-
tur ad diffiniendum ex præsump-
tione longioris, vel breuioris vitæ
legatarij, tamē post diffinitionem,
nulla præsumptio versatur in tali
computatione, quia lex illud, quod
antea erat incertum, postea ad il-
lam quantitatem certam reduxit,
ac si testator illud certum legas-
set; Verum adhuc restat dubium

contra hanc nostram verissimā resolutionem, quod legatum alimentorum in singulos annos conditionale est, cui inest de sui natura cōditio, si legatarius vixerit. vt probat *d. l. 4. D. annuis legat.* ergo hæres cogi non potest ante diem cedentem legatū persolvere, quia adhuc retinet verum, & proprium dominium ipsius, *iuxta regulam leg. Non ideo minus 65. D. de rei vend. Caldas recep. quest. 39. num. 2. Peregrin. de de fideicommiss. articul. 40. num. 6.* in quo dubio pendet totum fundamentum contrariæ sententiæ supra contra communem scriptæ. Sed facillime occurimus dicendo, quod vbi primum occurrit ratio legis Falcidæ imponendæ, *in terminis dict. leg. Hæreditatum*, illa quantitas alimentorum, quæ à principio relinquebatur conditionaliter, ex postfacto reducitur ad legatum purum certæ quantitatis; Nam satis visum fuit voluntatem testatoris per illud medium adimplere, quam pendere ex euentu conditionis; nam si conditio legati expectaretur, necessario quarta Falcidia in suspenso detinenda erat, quod inconueniens visum fuit, nā aliquando fideicommissum conditionale, pendente conditione fideicommissario restituitur, vt contingit quando hæres dissipat res fideicommissio subiectas, *leg. Imperator 50. D. ad Trebellian. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 16. à num. 2. P. Molin. de iustitia disput. 655. Pe-*

regrin. de fideicommissis articul. 40. num. 16. Barbos. in leg. Maritum 13. D. solut. matrimon. num. 19. Caldas ad leg. Si curatorem verbo, Læsis, num. 96. vnde lex ciuilis considerata in certitudine legati propter legem Falcidiam, illud reduxit ad illam certam quantitatem, ac si pure, & præsentī die relinqueretur, vt iam supra scripsimus, circa legata annua, quando lex iubet, vt fiat eorū æstimatio. Ex quibus satis enervatur prædicta dubitatio. Nec aliquo modo admittenda est variatio ex postfacto, *in terminis d. leg. Hæreditatum*; quia propter supra dicta maneret eius dispositio elusoria; nec omitteret Iureconsultus adeo notabilem declarationem, quia illa, quæ notabilia sunt omitti non solent, *leg. Item apud labeonem, §. Prator edixit, versiculo ea enim D. de Iniurijs.*

Ex qua resolutione plane conuincitur illud, quod cōmunis sententia existimabat, scilicet hæredem, & legatarium teneri adinuicem cauere de restituendo, quod plus acceperint, *iuxta terminos tituli D. si cui plusquam, & cæ.* quia ex nostra resolutione constat prædictā quantitatem solui, ac si a principio fuisset pure relicta, in quibus terminis nulla cautio est necessaria, vt patet, nec aliquid accepit legatarius, quod postea teneatur restituere, quia lex reduxit alimenta incerta ad illam certam quātitatem, ac proinde iustissime illam retinet, argumen-

argumento, l. *Iuste possidet D. acquir. possessione*, & infra etiam quod hæres non potest deducere interusurium medij temporis, ex pensionibus solutis, quia cum per legis dispositionem teneatur præsentis die omnes pensiones persolvere, lex, quæ talem solutionem constituit, remouisse etiam censetur quodcūq; commodum inter usurij, quod hæres prætereundere possit, ac si legatum pure relinqueretur, ut considerat *Salycet. in d. l. Si quis argentum §. Sin autem C. donationibus*.

169. Ut totam literam *d. leg. Hereditatum* absoluamus, superest, perquirere, quomodo procedat, *in versiculo, sic denique*, ubi disponit, quod si ususfructus Reipublicæ relinquatur, debet fieri computatio usque ad tēpus triginta annorum, prout in legato alimentorum constitutum fuerat, nam dubium oritur, quia ususfructus ciuitati relictus durat per centum annos, ut probat *textus in l. An ususfructus 63. D. de Usufruct.* ubi illud tempus præfiniri scribitur ad exemplum longioris vitæ hominis, *leg. Si ususfructus 7. D. de Usufructu legato*, post *Couar. variar. cap. 9. num. 8. Peregrin. de fideicommiss. articul. 11. num. 64. & artic. 30. num. 11. & num. 6. Caphalus consil. 441. num. 110. Parisius consil. 74. à num. 85. lib. 3. Simon de Pretis de interpret. ultim. vol. lib. 4. solut. ultim. num. 11. plures quos sequitur Castillo de Usufr. cap. 61. numer. 19. consonat. leg. 26. titul. 31. part. 3. ubi Gregorius Auen-*

daño de censibus cap. 4. num. 11. & sequenti. Sed dicendum est, quod quauis legatum ususfructus ciuitati relictum duret per centum annos, tamen si occurrat ratio legis Falcidiæ imponendæ æstimandum est prædictum legatum ad certam æstimationem triginta annorum, quæ quantitas integra (deducta Falcidia) ciuitati præsentis die soluenda est, prout in legato alimentorum resoluius. Nec obstat, quod lex ideo reduxit illam computationem, de qua *in dict. l. Hereditatum*, ad illud medium, quia incertum erat, an legatarius plus, vel minus viuere posset, quæ ratio cessat in legato ciuitati relicto, quia ciuitas non moritur, sed semper perpetuatur per suos ciues, *iuxta regul. leg. Proponebatur. 77. D. de Iudicijs ubi late profertur insignis Barbosa à numer. 18.* ac proinde ex hoc capite non erat eadem determinatio annorum constituenda in ciuitate, quæ constituitur in hominibus priuatis, sed occurritur huic obiectioni, dicendo, non esse considerandam differentiam quoad materiam *dict. leg. Hereditatum*, inter ciuitatem, & homines legatarios: nam quemadmodum homines perire possunt, ita etiam ciuitas extingui valet, veluti si crimen prodicionis ex consilio decurionum committat, quo casu potest ciuitas euerti, & funditus extirpari, ut antiquitus in more fuit per inductionem aratri, de quo fit mentio *in leg. Si ususfructus ciuitati D.*

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

tati D. quibus modis vsusfructus amittatur, vt notat Budaus, & post eum Couarru. variarum 3. cap. 9. num. 8. Celius Rodogin. lectio. antiquar. lib. 14. cap. 5. Petrus Gregorius in sintagmate iur lib. 4. cap. 5. num. 16. Castill. dict. cap. 61. numer. 23. ac proinde, quemadmodum propter incertitudinem vitæ lex approbavit illā computationem vsque ad triginta annos, ita etiam propter periculum dirutionis, quod ciuitas pati posset, eadem dispositio inducenda est, ita vt etiam si ciuitas salua maneat, non possit amplius aliquid ab hærede petere, nec ipse aliquid præstare tenetur, vt supra scripsimus circa alimenta personis relicta optime Peregrin. dict. articul. 11. num. 64.

Ex quibus infertur verissimus intellectus ad textum in dict. leg. Si quis argentum §. Si autem donator, versiculo, in redivibus, C. de donat. ibi 170. (in redivibus autē annuis, in quindecim annos æstimationem præstet) quæ verba aperte significant solutionem non esse faciendam per discursum omnium annorum, ita vt singulis annis quantitas promissa sit soluēda, vt tentauit Accurs. verbo, præstet, in prima solutione, quem Doctores communiter sequuntur teste Surdo titul. 9. de alimentis quest. 41. num. 18. Sed potius æstimationē quindecim annorum statim præsentidie esse soluēdam à donatore paupere, quod in ipsius fauorem introductum, tenendum est, ita vt te-

neatur donator solam æstimationem quindecim annorum præstare, etiam si donatarius per plures annos postea viuat, quasi lex hanc compositionem faciat in fauorem donatoris, ne ex sua liberalitate molestetur, vt bene explicat Salycet, ibidem Petrus, & Cyn. Alber. & alij, quos sequitur Couarru. dict. lib. 3. variar. cap. 9. num. 5. versiculo, ea tamen decisio, Tiraquelus de retract. lib. 1. §. 1. glossa 6. num. 20. Pinel. leg. 2. C. de rescindenda 3. part. cap. 4. num. 32. Surd. dict. quest. 41. num. 19. & sequenti. Et si perquiras, quare non fit computatio, in dict. versiculo, in redivibus, vsque ad spatium 30. annorum, vt fieri videmus in dict. l. Hæreditatum, Respondent aliqui, leg. Hæreditatum, solum procedere in vltimis voluntatibus, quādo testator exhausit totum patrimoniū legando, ita vt necessario inducenda sit quarta Falcidia, quia si hæredi relinquuntur bona hæreditatis, ex quibus quartam deducere possit, minime recurrendum erit ad æstimationem, dict. leg. Hæreditatum, vt constat, ex leg. 1. §. Si vsusfructus D. ad leg. Falcidiam, & supra scripsimus: at vero, dict. versiculo, in redivibus solum procedit in contractibus vt scribit Afflictis decis. 34. sed verior responsio est, quod, dict. versiculo, in redivibus, procedit in fauorem libertatis donatoris, vt bene defendit Surd. dict. quest. 41. num. 22.

Restat quæstio valde cōtrouersa inter

171. inter Doctores, an decisio *dict. leg. Hereditatum*, procedat non solum in alimentis, & usufructu, sed etiam in quibuscunque bonis, quæ durare debent solum ad vitam cuiuslibet, in qua quæstione affirmatiuâ, sententiam, quod in omnibus procedat, tenent communiter Doctores, cum glossa, verbo, *bonorum*, in *leg. Omnium D. de usufructu*, glossa, verbo *cum iuuenes*, in l. *Cum hi* §. *Modus D. de transactionibus*, *Iason. in leg. Cum pater num. 8. Cod. in officioso testamēto Palat. in repetitione Rubric. §. 25. num. 2. Pinel. dict. leg. 2. 3. part. cap. 4. num. 32. Lara in l. Si quis à liberis §. Sed si filius num. 109. & 122. D. de liber. agnoscendis*, *Suar. in leg. Quoniam in prioribus ampliat. 3. à numer. 9. qui citat Bart. & Paulum pro hac opinione*, *Padilla, quem citat Molin. de primogen. lib. 1. cap. 19. num. 39. in Authent. Res, quæ Cod. communia de legatis num. 3. Surdus dict. quæst. 41. num. 16.*

172. Sed Doctores magis communiter tenent opinionem contrariam, videlicet, quod dispositio, *dict. leg. Hereditatum*, solum procedat in legatis alimentorum, & usufructus, de quibus ibi, nec in alijs locū sibi vendicet, Ratio est, quia dispositio *dict. leg. Hereditatum*, procedit specialiter in casu, quo Falcidia sit detrahenda, nec ad alios casus trahi potest, ex regula *leg. Ius singulare D. de legibus*. Ex quo fundamento, ita post *Iason. in leg. Eum, qui ita, §. Qui stipulatur num. 11. D. de Verborum,*

Immol. & Alexand. in dict. l. Hereditatum, *Afflictes decis. 34. num. 2. Couar. d. lib. 3. variar. cap. 9. num. 8. optime Molin. lib. 1. cap. 19. num. 40. insignis Barbosa in l. Maritum num. 12. D. soluto matrimon. agnoscit Surd. d. quæst. 41. nu. 15. & 16. licet dubius*; Ex qua resolutione inferunt supradicti Doctores ad varios casus: nam si alicui relinquuntur alimenta annua, nec agatur de Falcidia deducenda, sed velit legatarius vendere, non debet fieri æstimatio secundum dispositionem *d. leg. Hereditatum*, sed potius æstimabitur iustum prætium, considerata ætate, & validudine venditoris, vt per *Couar. supra num. 7. Infert etiam insignis Barbosa dict. num. 12. quod deductio, quæ fit de dote, quando mulier illam repetit propter diuortium ad alendum maritum in terminis, d. leg. Maritum cum similibus*, debet fieri secundum ætatem mariti, ita vt ei sub ministret necessaria per totum tempus vitæ suæ, nec aliqua habetur consideratio ad æstimationem, quæ habetur scripta in *d. leg. Hereditatum*. Infert etiam *Molin. dict. numer. 29. & sequenti. quod si ad aliquem casum occurrentem bona maioratus sint æstimanda ad vitam possessoris, non est attendendum ad d. leg. Hereditatum, sed ad communem æstimationem iuxta leg. Pretia rerum D. ad l. Falcidiam, arbitrio boni viri, perpen-sa ætate, ac validitate possessoris, maioratus, & alijs circumstantijs, quæ in*

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

quæ in casu occurrere possunt. In-
fero tādē, quod si in nostro Reg-
no agatur de æstimandis annuis
redditibus, qui à dominis soluun-
tur, vulgo, tencas, si sint restricti
ad vitam alicuius, non sunt regula-
landi *per d. l. Hereditatum*, sed per
communem nostri regni æstima-
tionem, secundum varias circum-
stantias, quæ arbitrio boni viri mul-
toties solent augere, vel diminue-

re pretium, licet antiquitus hi red-
ditus in nostro regno æstimaren-
tur, octo pro vno; hodie vero, si ad
vnam duntaxat vitam sint restricti,
æstimantur ratione vnus pro de-
cem, si vero redditus in duas vitas
sunt constituti æstimantur pro vno
duodecim, de quo ad est principis
rescriptum in hoc regno. Quæ

de materia dixisse suffi-

ciat: *finis 3. part.*

SVMMA-

SVMMARIA QVARTÆ

PARTIS CAP. I. DE LEGITIMÆ

IMPVTATIONE.

Imputatio legitima, vel fit de rebus donatis per contractum, vel de relictis per ultimam voluntatē. n. 1.

Definitio legitima. num. 2.

Legitima filiorum de iure Digestorum erat solum quarta, de iure Codicis augmentata est ad tertiam, & ad dimidiā de iure vero Regni sunt duæ partes. num. 3.

Legitima calculatur tempore mortis parentum. num. 4.

Falcidia etiam vt calculetur tēpus mortis expectatur. num. 5.

An si bona patris augeantur ante aditam hereditatem, debeat etiam legitima augeri pars negativa. num. 6.

Intelligitur l. Serui 43. D. ad l. Falcid. ibidem.

Pars affirmatiua, & vera d. questionis. num. 7.

Respondetur fundamentis contrarijs. num. 8.

L. 3. §. finali, l. Si patronum §. ultim. D. bon. libert. procedunt in augmento extrinseco. ibidem.

Pater in vita non cogitur assignare legitimam filijs. num. 9.

Utrum si legitima in vita assignetur filio, & postea bona augeantur debeat iterum augeri, pars negativa. n. 10.

Defenditur contraria, & affirmatiua sententia. num. 11.

Respondetur ad l. Cum quo §. final. D. ad leg. Falcid. num. 12.

Renunciatio legitima regulariter improbat. num. 13.

L. 1. §. Si vel parens D. si quis aparente fuerit manum. intelligitur. n. 14.

Differentia inter quotam bonorum, & quotam hereditatis. num. 15.

Utrum legitima sit quota bonorum affirmat. num. 16.

Defenditur negatiua quod sit quota hereditatis. num. 17.

Intelligitur leg. Papinianus §. Quarta autem D. in offic. num. 18.

Intelligitur l. 2. §. Illud D. collatione bonorum. num. 19.

Filius institutus in legitima non potest contrauenire alienationi paterna. num. 20.

Imputationis materia utilis, & quotidiana est. num. 21.

Relicta titulo institutionis imputantur in legitimam. num. 22.

Utrum legatum imputetur, pars negativa. num. 23.

Probat. contraria affirmatiua. n. 24.

Intelligitur, l. à patre Cod. collationibus. num. 25.

Intelligitur, l. Filiam Cod. eodem titul. ibidem.

Fideicommissum filio à patre relictum imputatur. num. 26.

An legatum, vel fideicommissum conditionale

Summaria

- ditionale imputetur affirmant plures. num. 27.
- Proponitur sententia negativa, & vera. num. 28.
- Donationes causa mortis imputantur in legitimam. num. 29.
- Si res aliena legetur filio non tenetur illam imputare. num. 30.
- Sed contrarium verius est. num. 31.
- An data causa implenda conditionis imputentur, proponitur pars affirmatiua. num. 32.
- Contraria est communis. num. 33.
- Resoluitur sub distinctione. num. 34.
- Idem in dato ut modus impleatur. n. 35.
- Agitur de intellectu l. Papinianus §. Si conditioni D. in officio. testamet. num. 35.
- Pretium habitum ex re hereditaria imputatur. num. 36.
- Acquisita ex pupillari substitutione non imputatur in legitimam. n. 37.
- Idem circa acquisita ex substitutione exemplari. ibidem.
- Quid, circa acquisita per substitutionem vulgarem proponitur pars negativa. num. 38.
- Proponitur communis contraria. n. 39.
- Sed defenditur prima sententia. n. 40.
- Filius non imputat quae capit ex substitutione reciproca, vel fideicommissaria. num. 41.
- Idem dicendum circa acquisita ex substitutione legatario facta. num. 42.
- Proponitur contraria sententia. n. 43.
- Componitur contrarietas sub distinctione. num. 44.
- Filius non tenetur ad imputationem etiam quando legati conditio defecit ante petitionem supplementi. nu. 45.
- Utrum acquisita iure accrescendi veniant imputanda, affirmat communis. n. 46.
- Proponitur alia negativa. num. 47.
- Agitur de l. Scimus §. Repletionem C. in officioso, ibi ut puta vsusfructus. ibidem.
- Ususfructus qui consolidatur proprietati non imputatur filio in legitimam. num. 48.
- Quae filius consequitur à patre ex testamento alterius non imputatur. n. 49.
- Relicta ab extraneis filio non imputantur. ibidem.
- Limitatur nisi sint relictæ contemplatione patris. num. 50.
- Donata inter viuos regulariter de iure non imputantur. num. 51.
- Sed auctori contraria regula placet. num. 52.
- Agitur de intellectu l. Si quando §. Generaliter C. in officioso. num. 53.
- Dos filiae data semper imputatur. n. 54.
- Agitur de intellectu l. Pomponius §. D. famil. erciscund. ibidem. ad finem.
- An dos aduentitia imputetur. nu. 55.
- Agitur de intellectu, l. Filiae dotem C. collationibus. ibidem.
- Dos à matre profecta imputatur per filiam. num. 56.
- Idem per nepotes. num. 37.
- Donatio propter nuptias imputatur. num. 58.
- Arrha apud nos imputantur. nu. 59.
- Augmentum dotis anuli, torques, vestes imputantur. num. 60.
- Sumptus pro obtinenda dispensatione impedimenti existentis inter contrahentes matrimonium imputatur. n. 61.
- Amplia-

Ampliatur etiam si ab alijs cōtemplatione parentum facta sint tales expensae. num. 62.

In Lusitania donationes factae filijs regulariter non imputantur si fiant ab extraneis. num. 63.

Andos ab auo data nepti imputetur filio in legitima distinguitur. n. 64.

Reprobatur distinctio. num. 65.

Defenditur posterior distinctio. nu. 66.

Refertur alia communis sententia. numer. 67.

Respondetur ad l. Pater filiam 14. in principio D. ad leg. Falcid. n. 68.

L. si vero 9. D. de in rem. vers. intelligitur. ibidem.

Si auus dotet neptem ex filio diuite tenetur filius imputare secundum cōmunem. num. 69.

Contraria sententia verior, & cōmunis. num. 70.

L. Pater filia 71. D. euictionibus explicatur. ibidem.

Intelligitur. l. Neseuius 22. D. negot. gest. num. 71.

Limitatur communis quando dentur coniecturae anuum dotasse cōtemplatione filij. num. 72.

Quid si neptis dotata veniat ad hereditatem auo an teneatur imputare negatur. num. 73.

Quando cum patruis concurrat. ibidem.

Si vero concurrat cum fratribus tenetur imputare. n. 74.

Quod si auus dotet ea conditione ne imputet in legitimam. num. 75.

Neptis imputat dotem ab auo profectam quando pater ineptus est. numer. 77.

Contrarium erit si adhuc dederit cōtemplatione neptis. num. 78.

Quod de iure Lusitaniae non procedit. num. 79.

Si auus leget dotem nepti tenetur filius pro ad. dotem imputare. n. 80.

Sed defenditur contrarium. nu. 81.

Indubio relictum praesumitur cōtemplatione legatarij. n. 82.

Agitur de intellectu l. Ut liberis C. de collationib. ibidem & nu. sequenti.

Legatum relictum debitori alicuius si animo liberandi relinquatur liberationem producit n. 84.

Utrum neptis dotem ab auo relictam teneatur imputare quando succedit. num. 85.

Resoluitur negative. num. 86.

Respondetur fundamento cōtrariae sententiae. num. 87.

Declaratur neptem teneri imputare si pater praemortuus sit. n. 88.

Nulla facienda est differentia inter auum paternum aut maternum quoad intentum. num. 89.

Dotēs filiarum quae ingrediuntur religionem imputantur. nu. 90.

Etiam accessoria ad dotem imputantur. num. 91.

An annuales praestations pecuniae vulgo. tenças debeant imputari. n. 92.

Patrimonium filij non imputatur. numer. 93.

Defenditur contrarium. num. 94.

Expensae factae cum filio in die nouae rei factae non imputantur. n. 95.

Expensae quae fiunt in expeditione bullarum beneficialium de iure cōmuni non imputantur. n. 96.

Summaria

Sed de iure nostro Lusitaniae contrarium
resoluitur. *ibidem*.

Militia ciuiles vendi consueuere. nu-
mer. 97.

Officia publica in Hispania successerunt
in locum militiae ciuilibus. num. 98.

An officia imputentur distinguitur.
ibidem.

Explicatur regula. Apud Iulianum.
§. Constat. D. legatis primo. n. 99.

De iure Lusitaniae officia à principe,
vel magnatibus donata non impu-
tantur. num. 100.

Annona ciuiles à principe donata non
imputantur. n. 101.

Officium emptum à patre, & postea de
licencia principis in filium transla-
tum non imputatur. num. 102.

Sed resoluitur contrarium. num. 103.

Officium de licentia principis emptum
pro filio confertur quoad pretium.
num. 104.

Officium à principe datum filio contem-
platione meritorum patris debet im-
putari. num. 105.

Expensa facta pro dignitate filij docto-
rati Magisterio religione Rodoensi,
vel simili non imputantur. nu. 106.

Ampliatur etiam de iure regio. n. 107.

Limitatur quando filius habet bona
de quibus pater erogare censetur.
num. 108.

Expensa qua fiunt cum filio pro gra-
matica perdiscenda non imputatur.
num. 109.

Expensa facta pro scientia filij etiam
non imputantur. n. 110.

Limita nisi constet de contraria volun-
tate patris. n. 111.

Limitatur etiam quando filius habue-
rit aduentitia. n. 112.

Pater cogi potest prestare filio alimen-
ta in studio, quando à principio fi-
lium ad studium misit, in quo profi-
ciebat. num. 113.

Si autem à principio non misit contra-
rium est tenendum. *ibidem*.

An quando pater inuitus cogitur filiū
alere in studio, teneatur filius expen-
sas imputare distinguitur quod de
iure communi teneatur, contrarium
vero de iure regni. n. 114.

Libri dati aduocato filio, vel iudici non
imputantur, secus si adhuc scholari.
num. 115.

Contrarium approbatur. nu. 116.

Declaratur ut sit necessaria traditio.
num. 117.

Expensa facta cum filijs circa mecha-
nicas artes perdiscendas non impu-
tantur. n. 118.

Expensa facta pro pia peregrinatione
filij non imputantur. n. 119.

Idem de expensis pro longinquis regio-
nibus percurrendis. *ibidem*.

Expensa facta ratione belli non imputa-
tur. nu. 120. declaratur prout. *ibid.*

Expensa facta cum filio seruienti prin-
cipi non imputantur. n. 121.

Limitatur nisi filius habeat unde expen-
dat. num. 122.

Quando quis dicatur Regi seruire. nu-
mer. 123.

Expensa pro redimendo filio à captiui-
tate non imputantur. n. 124.

Expensa facta pro condemnatione di-
licti filij, vel pro ipso à carcere libe-
rando non imputantur. n. 125.

Proconi-

Proponitur contraria sententia. n. 126.
 Confirmatur prior resolutio. num. 127.
 Limitatur si consisterit de contraria vo-
 luntate patris. n. 128.
 Limitatur etiam si filius habeat bona
 aduentitia. num. 129.
 Limitatur etiam quando pater ex vi
 legis cogitur soluere. n. 130.
 De iure Lusitania nunquam tales ex-
 penses venient imputanda. n. 131.
 Si pater pro filio fideiubeat valet obliga-
 tio. num. 132.
 Et si soluat pro filio tenetur filius im-
 putare. num. 133.
 Peculium filio datum imputandum est.
 num. 134.
 Quae filius consumpsit Ludendo, vel me-
 ritricando, de bonis patris tenetur
 imputare. ibidem.
 Donationes filijs factae non imputan-
 tur secundum communem antiquo-
 rum. num. 135.
 Sed contraria verior est. num. 136.
 Donatio facta filio in potestate statim
 non valet. n. 137.
 Donatio facta filio emancipato statim
 valet. n. 138.
 Reprobatur distinctio plurium Doctorum.
 ibidem.
 Donatio facta siue suo, siue emancipa-
 to semper imputatur. num. 139.
 Agitur de intellectu leg. Filiae cuius
 Cod. famil. etc. cum lege si donatio-
 ne Cod. de collationibus. num. 140.
 Vbi latissime, & nu. sequenti.
 Intelligitur, l. pen. versic. finali Cod.
 collat. num. 142.
 Respondetur ad l. Ut liberis C. collatio-
 nibus. num. 142.

Intelligitur §. Generaliter l. Si quando
 C. inofficioso testam. n. 144.
 Intelligitur, l. Si non mortis D. inoffi-
 cioso. num. 145.
 Intelligitur authentica ex testamento
 Cod. collationibus, ibi aliorum Da-
 torum. nu. 146.
 Alimenta non imputantur. num. 147.
 & 172.
 Donationes filijs famil. factae si pater
 decedat confirmantur à principio.
 num. 148.
 Filius in potestate tenetur imputare
 fructus perceptos ex donatione, emā-
 cipatus vero non. num. 149.
 Donatio facta filio ob benemerita non
 imputatur. num. 150.
 Contrarium existimarunt plures. nu-
 mer. 151.
 Confirmatur prima sententia. nu. 152.
 Benemerita eatenus obligant quatenus
 probari possunt. num. 153.
 Et declaratur hanc donationem de toto
 asseruo deducendam esse. ibidem.
 Relicta à patre filio pro compensatione
 damni dati in bonis aduentitijs non
 imputantur. num. 154.
 Filius tenetur imputare quae iniuste cō-
 sumpsit de bonis paternis. num. 159.
 Filius non tenetur imputare usumfru-
 ctum aduentitiorum suorum, quem
 pater ei remisit. n. 156.
 Nec pater amplius potest reuocare.
 ibidem.
 Ampliatur ut procedat praedicta resolu-
 tio etiam quando pater post acquisi-
 tionem, illum remisit. num. 157.
 Proponuntur aliqua fundamenta in
 contrarium. num. 158.

Summaria

Defenditur prima sententia. n. 159.

Intelligitur, l. Cum oportet §. Sin autē
C. de bon. qua lib. ibidem.

Quid dicendum, quando pater non do-
navit sed dissimulavit, affirmant
plures esse imputandum. n. 160.

Sed resolvitur contrarium. num. 161.

Respondetur fundamentis prioris sen-
tentia. n. 162.

Intelligitur, l. 3. §. 1. D. qua in fraudē
cred. ibidem.

Ut censeatur facta remissio ususfructus
requiritur, ultra taciturnitatem ali-
qua coniectura. num. 163.

Si pater donet filio fructus iam collectos
tenebitur illos imputare. n. 164.

Fructus percepti ex maioratu tradito
in vita patris filio, nō imputantur de
iure regio. num. 165.

Sed de iure communi contrarium est ve-
rius. n. 166.

Respondetur contrarijs fundamentis.
num. 167.

Intelligitur, l. Patrem D. qua in frau-
dem credit. ibidem. & l. Debitorem
eodem titul. l. Si sponsus §. Si quis
rogatus D. donat. inter.

Intelligitur, l. Prætor §. Si quid in diē
D. qua in fraudem credit. nu. 168.

Intelligitur, l. Fideicommissa 11. §. Si
cui D. legat. tertio. n. 169.

Quomodo æstimandi sunt prædicti fru-
ctus. num. 170.

Filius tenetur imputare fructus feuda-
les, quos pater ei donavit. n. 171.

Si pater donet fructus alicuius rei filio
titulo dotis, vel simili, non imputan-
tur. num. 172.

Defenditur contrarium. num. 173.

Filius tenetur imputare emphiteusim de
iure communi. n. 174.

Proponitur contraria sententia. n. 175.

Respondetur fundamentis prioris. nu-
mer. 176.

Declaratur l. Omnimodo §. Imputari
C. in offic. ibidem.

Declaratur, l. Sed si plures §. In arro-
gato. D. de vulgari. ibidem.

Probaturn supradicta sententia negativa
de iure regio. n. 177.

Emphiteusis de nouo à patre acquisita,
de iure imputatur. n. 178.

Defenditur contrarium. num. 179.

Emphiteusis emptà pecunia paterna
imputatur. n. 180.

Ampliatur, ut intelligatur quocunque
titulo oneroso pater præd. emphiteu-
sim acquisierit. n. 181.

Imputatur emphiteusis etiam quando
pater illam renunciat in manibus
domini directi, ut illam nouo titulo
renouationis filio concedat. n. 182.

Ampliatur supraposita resolutio etiam
ad emphiteusim regie coronæ. nu-
mer. 183.

Panes ciuiles vulgo (tensas) non impu-
tantur à filijs, si procedant à prin-
cipis liberalitate, secus si titulo one-
roso sint acquisiti. ibidem.

Ordinatio lib. 4. titul. 36. §. penultim.
& lib. 4. titul. 97. §. 12. Explican-
tur. ibidem.

Quantuncunq; pater acquirens sit vlti-
ma vita, & renouationē obtineat, ad-
huc filius tenetur imputare. n. 184.

Si pater tradat emphiteusim in vita fi-
lio titulo dotali tenetur filius illam
imputare. num. 185.

Quocunq;

Quocumq; modo pater efficiat filiū possessorē emphiteusis in vita sua imputanda est. n. 186. *Interpretatur Ord. d. §. 22. ibi outro titulo. ibidem.*
 Ampliatur etiam si pater renunciet in manibus domini ut filio renouetur. num. 187.
 Filius nō tenetur imputare emphiteusim cuius fructus pater in vita percepit, quantuncūq; filium irrevocabiliter nominasset. n. 188.
 Idem quod resolvimus in filio circa imputationem resoluendum est in nepote. n. 189.
 Si emphiteusis veniat imputanda ex eo quod sit tradita à patre in vita, est electio filij, vel emphiteusim imputare, vel aestimationem tempore tantū traditionis. n. 190.
 Si emphiteusis imputatur ex eo quod sit emptā per patrem, eliget filius, vel imputare prætium quo fuit emptā; vel aestimationem tempore traditionis. ibidem.
 Si pater praelegando voluit meliorare filium in emphiteusi, nō tenetur filius imputare secus si tantū nominavit. num. 191.
 Aestimatio emphiteusis non est faciēda solum pro tempore vitæ patris, sed pro tota duratione ipsius. n. 192. *Ordinatio Regia nullum habet respectū circa augendum prætium in imputatione ad ius renouationis. n. 193.*
 Quādo emphiteusis acquisita fuit emptione, vel fuit data in dotē aestimata, vel alio titulo oneroso fuit acquisita habet filius electionem quo tem-

pore sit imputanda. num. 194.
 Emphiteusis semel tantum imputatur, unde si pater imputavit nepos. num. 195. *Reprobatur, ibi Cald. & Valasc.*
 Scribitur modus, quo procedendū est in partitionibus circa imputationem pretij inter cōiugem, & filios. n. 196.
 Si per mortem vnius coniugis medietas pretij sit imputata, postea filius nominatus post mortem alterius solam medietatem soluit. n. 197.
 Idem quod decimus in pretio dicendum est circa melioramenta. ibidem.
 Filius tenetur imputare omnia melioramenta emphiteusis, in qua successit. num. 198.
 Circa imputationem meliorationum habet filius electionem, an soluat melioramenta, an illud in quo emphiteusis pretiosior facta est. n. 199.
 Expensae repetendae sunt secundum illud plus, quo res pretiosior facta est licet expensae fuerint maiores. n. 200.
 Solutio expensarū possessori maioratus, emphiteutae, fideicommissario, & similibus semper fit secundū aestimationem tempore restitutionis. n. 201.
 Ampliatur etiam si res meliorata plus melioretur quam expensum est. ibid.
 Proponitur contraria sententia quod solum illud quod expensum est debet deduci. n. 202.
 Sed defeditur cōtraria sententia. n. 203.
 Ordinatio lib. 4. tit. 27. §. 22. versic. *no caso exorbitat à regulis iuris.*
 Aestimatio melioramentorum fieri debet tempore restitutionis emphiteusis. num. 204.

Summaria

Contrarium probant multi. num. 205.
 Defenditur prior sententia. num. 206.
 Intelligitur, cap. 1. §. Si vassallus hic
 finitur lex Corradi. ibidem.
 Intelligitur, l. Et in totum D. impens.
 in rebus dot. ibidem.
 Intelligitur text. in l. Sed an ultro §. 1.
 D. negot. gest. l. Necessarias D. pign.
 act. num. 207.
 L. 3. §. Sufficit D. de contrar. & util.
 act. num. 207.
 Dominus directus, si ad ipsum vadat em-
 phiteusis, tenetur persolvere heredibus
 emphiteuta expensas utiles. n. 208.
 Filius tunc solum imputat meliorame-
 nta emphiteusis, quando est heres pa-
 tris. num. 209.
 Modica melioramenta non imputan-
 tur. num. 210.
 Filius non tenetur imputare meliora-
 menta, quae pater de iure communi
 facere tenetur. num. 211.
 Filius quando teneatur imputare melio-
 rationes factas à patre in emphiteusi
 ex lege contractus. num. 212.
 Utrum autem dominus teneatur solvere
 expensas, quando in contractu cautum
 erat, ut res libere ad dominum reuer-
 tatur cum meliorationibus. n. 213.
 Emphiteusis perpetua regulariter im-
 putatur. num. 214.
 Confirmatur Consuetudo dividendi praed.
 emphiteusim. num. 215.
 Emphiteusis etiam perpetua concessa pro
 se, & descendentes non est heredi-
 taria, secus, si pro se, & heredibus.
 num. 216.
 Praed. Emphiteusis hereditaria semper
 imputatur. ibidem.

Emphiteusis de iure communi est divi-
 dua. num. 217.
 Intelligitur, l. Communi 7. D. communi
 dividundo. ibidem, & num. 218.
 Ordinatio lib. 4. titul. 96. §. 23. est con-
 traria iuri communi, ibidem.
 Sed defenditur contrarium. nu. 218.
 Intelligitur d. l. Communi. ibidem.
 Intelligitur, leg. Item praedia D. fam.
 ercisc. ibidem.
 Incapitatio emphiteusis non servatur in
 regione interamnensi. num. 219.
 Feudum hereditarium imputatur. n. 220.
 Feudum de pacto, & providentia, & he-
 reditarium, quale sit, ibidem remissive.
 Feudum de pacto, & providentia, si no-
 num sit, imputatur in legitimam.
 num. 221.
 Proponitur contraria sententia. n. 222.
 Defenditur prima, quae communis est.
 num. 223.
 Feudum de pacto, & providentia non
 imputatur. num. 224.
 Feudum mixtum pro se, & descendentibus
 heredibus. nu. 225. imputatur.
 Maioratus non imputatur. num. 226.
 Maioratus si excedat tertiam, quando
 de novo fuit institutus, imputatur.
 num. 227.
 Expensa facta in maioratu solvuntur
 à successore. num. 228.
 Expensa facta pro conservatione maio-
 ratu imputantur. num. 229.
 Castrensi bona, quae sunt, & non im-
 putantur. n. 230.
 Filius solutus de iure regio non imputat
 donata à patre, causa militiae, secus
 uxoratus si eques sit. n. 231.
 Limitatur, nisi res donata extet adhuc
 penes

- penes filios, vel fuissent vendita in Regno. num. 232.
- Differentia assignatur inter donata, & consumpta pro bello, & pro seruitio intra palatium Regis. nu. 233.
- Peculium quasi castrense non imputatur. num. 234.
- Salaria publica ministrorum dicuntur quasi Castrensia. n. 235.
- Lucrata ex advocatia, vel ex consilijs, non imputantur. num. 236.
- Lucrata etiam per rabulas etiam non imputantur. num. 237. secus acquisita per procuratores. ibidem.
- Intelligitur, l. ultim. C. in officioso ibi (à gentibus in rebus.) ibidem.
- Quidquid filius Clericus acquirit intuitu clericatus, dicitur quasi Castrense, & non imputatur. n. 238.
- Filius clericus testari potest de quibuscunque bonis. num. 239.
- Clericus tenetur reservare legitimam parentibus. num. 240.
- In adventitijs clericorum non acquiritur patri ususfructus. n. 241.
- Ampliatur regula supra posita ad omnes clericos, etiam primæ tonsuræ. num. 242.
- Proponitur contraria sententia circa clericos primæ tonsuræ. num. 243.
- Conciliantur prædictæ sententiæ. n. 244.
- Donata à principe, seu regina efficiuntur quasi Castrensia, nec imputantur. num. 245.
- Ex bonis à principe donatis non queritur patri ususfructus. n. 245.
- Utrum filius famil. possit de illis testari, affirmat communis: negant plures. ibidem.
- Idem in donationibus factis à quacunq; republica, vel domino supremo. n. 247
- Explicatur Ordinatio lib. 4. tit. 97. §. 10. ibidem.
- Ampliatur etiam si donatio à principe fiat, contemplatione patris ne imputetur. num. 248.
- Ordinatio d. tit. 97. §. 10. versic. nem l. he. explicatur ibidem.
- Limitatur si à donatore exprimat, ut conferatur. n. 249. Ordinatio d. tit. 97. §. 11. ibidem.
- Panes civiles non imputantur. n. 250.
- Explicatur Ordinatio lib. 4. tit. 97. §. 12. ibidem.
- Stipendia quæ filius fam. acquirit intra palatium non imputantur. n. 250.
- Adventitia hodie non acquiruntur patri, nisi quoad ususfructum. n. 252
- Digestorum tempore, emancipati conferbant adventitia. num. 253.
- Adventitia hodie non imputantur. n. 254. & ibi intelligitur l. Ut liberis C. collationibus,
- Acquisita ex industria filij vel ex stipendio seruitij, non imputantur. n. 255.
- Utrum acquisita ex turpi questu veniant imputanda. n. 256. ubi negative.
- Consumpta per filium emancipatum in causis inhonestis, de bonis paternis imputantur. num. 257.
- Assignatur cautela, ut filij possint retinere illud, quod pater male consumpsit. num. 258.
- Ampliatur in filio in potestate, qui etiam tenetur imputare. num. 259.
- Idem resolvitur circa peculium male consumptum. n. 260.
- Si pater tradat filio legitimam in vita,

Et ipse consumat tenebitur imputa-
 re. num. 261.
 Pater in vita potest sed non tenetur legi-
 timam filio tradere. n. 262.
 Et ibi agitur de intellectu. Cum quo
 §. fin. D. ad leg. Falcid.
 Pater usufructuarius tenetur impende-
 re pro colligendis fructibus. n. 263.
 Usufructuarius tenetur ad modicas ex-
 pensas. n. 264.
 Impensas magna à patre factas in rebus
 adventitius tenetur filius imputare.
 n. 265. Et à n. 263.
 Si expensa fuerint voluptaria filius nō
 tenetur imputare. num. 266. potest
 tamen pater abradere. ibidem.
 Intelligitur quando filius non erat fa-
 cturus quia si esset facturus impu-
 tantur n. 267.
 Si pater faciat magnas expensas etiam
 necessarias tenetur filius imputare.
 num. 268.
 Filius non tenetur imputare expensas
 siue magnas, siue parvas, quas pater
 eragavit pro defensione litis super
 usufructu adventitiorum. n. 269.
 Lucrata per filium ex pecunia parentis
 ipsi parenti acquirit, & tenetur im-
 putare. n. 270.
 Ordinatio lib. 4. titul. 97. §. 16. de iur.
 à iure communi. ibidem. & n. 272.
 Excipietur ab hoc lucro, quod competit
 industria filij quia non est imputan-
 dum. num. 271.
 Filius emancipatus quod percipit pro
 industria ex lucro acquisito pecu-
 nia paterna non imputat. n. 272.

Lucrum acquisitum per filium in pote-
 state, ex pecunia patris sine eius con-
 sensu imputatur in nostro Regno, se-
 cus de iure communi. num. 273.
 Acquisita per filium emancipatum ex
 pecunia paterna patre invito, non te-
 netur imputare. n. 274.
 Filius cum matre cohabitans si cum pe-
 cunia materna negotiatur demidiū
 pro industria lucrabitur nec tenetur
 imputare. num. 275.
 Particula vel disiunctiva est ibidem.
 Ord. d. §. 16. intelligitur utroque parē-
 te vivente. n. 276.
 Acquisita per filium fam. ex pecunia
 paterna per negotiationem illicitam
 patri non acquiritur, nec filius te-
 netur imputare. n. 277.
 Secus dicendū, si pater iubeat negotia-
 ri. n. 278.
 Quid si pater dedit fundum filio pro
 alimentis, & industria filij magnos
 tulit fructus, an residuū imputetur
 negative. n. 279.
 Particula, ex, denotat causam imme-
 diatam. n. 280.
 Filius qui patri inseruit si aliquid acci-
 piat pro salario tenetur imputare.
 num. 281.
 Pater tenetur alere filium, & ideo ali-
 menta non imputantur. n. 282.
 Filius matri in seruire non tenetur imo
 ab ea salariū petere potest, quod im-
 putandum non est. n. 283.
 Idem respectu priuigni, & nouerca. ibi-
 dem. & 274.

SEQUITUR QUARTA PARS,

TRACTATUS DE VNA, ET AL-
TERA QUARTA, IN QVA DISCV-
TITVR MATERIA IMPVTATIONIS

LEGITIMÆ, FALCIDIÆ, ET
TREBELLIANICÆ.

CAP. I. DE LEGITIMA.

Agendum nobis est in
hac quarta parte de im-
putatione tã legitimæ,
quã Trebellianicæ, quã
1. etiam Falcidiæ, pro complemento
nostri opusculi. Et descendendo ad
imputationem legitimæ notãdum
est, quod ipsa procedit ex rebus,
quæ filijs, vel descendentes, qui-
bus ipsa debetur, relinquuntur per
ultimam voluntatem, vel quæ ip-
sis, per contractum inter viuos, do-
nantur. Aggrediendo igitur mate-
riã prius agemus de relictis per vl-
timam voluntatem, & ante omnia
supponẽdum est, legitimam com-
muniter definiri, vt sit portio rerũ
2. defuncti lege determinata certis
personis, vt per Fabianum in Authẽ-

tica nouissima C. inofficioso testamento.
num. 9. Cesar ad. l. In quartam C. ad
l. Falcidiam. num. 295. Hæc licet de
iure Digestorũ, & Codicis solum-
modo esset quarta pars bonorum
parentum, iuxta l. Papinianus 8. §.
Quoniam, & §. Quarta autem D. inof-
ficioso testamento, l. Cum queritur Cod,
eodem titul. de iure verò Authenti-
eorum aucta est, & tertia pars pa-
trimonij paterni assignata est pro
legitima, si filij sint quatuor, aut
pauiores, si autem prædictum nu-
merum excedant, tunc semissem
substantiæ pro legitima obtinebũt,
vt constat ex Authentico de Triente,
& semisse. collatione tertia, in principio,
vnde snmpta fuit Authentica nouis-
sima Cod. inofficioso, & vtrobiq; scri-
bentes,

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

bentes, post repetentes ad dictam l. In quartam, ubi Berengarius à n. 107. Caesar num. 131. Fabianus in dicta Authentica nouissima à num. 39. Valascus de partitionibus cap. 17. num. 2. Rojas in Ephythome de successione cap. 3. à principio, Peregrinus de fideicommissis articul. 36. num. 2. & tom. 1. conf. 42. num. 24. & consil. 71. num. 5. versiculo, sexto. Ioannes Antonius Mangilius de imputationibus, quæst. 2. à principio, Faber de erroribus decade 12. errore 1. Martha de successione legali quæst. 25. artic. 2. De iure verò nostri regni legitima, siue paucorum, siue plurium filiorum occupat duas partes hereditatis, id est octo uncias totius asis, relicta parte tertia parentibus, id est quatuor uncias, de quibus ad libitum disponere valent, ut apud nos constituit. Ordinatio lib. 4. tit. 82. in principio, aduertit Valascus dict. num. 2. & cap. 23. num. 16. Costa in cap. si pater glossa, absque deductione num. 8. & in §. Et quid sit tantum 1. part. nu. 47. Phæbus tom. 1. decisione 35. nm. 10. Ad cuius calculationem, tempus necessario attendendum, dicitur tempus, quo parentes moriuntur, ut probatur ex d. l. Cum quaeritur, l. 2. §. Interdum D. vulgari, & pupil. l. 1. §. Sed nec impuberis D. collatione honor. l. Lex Cornelia 28. D. vulg. notant omnes per text. ibi in l. fin. D. liberis agnoscendis, iuncta dicta Authentica nouissima Cod. in officioso, ubi Fabianus à nu. 79. Caesar d. l. In quartam num. 323. ubi testatur hanc traditionem contra adic-

tozem nō habere, Menchaca de successione creatione §. 18. nu. 34. Menoch. consil. 1149. à principio, Surdus consil. 128. num. 9. Valasc. dict. tract. cap. 21. num. 21. Matiençol. 3. tit. 6. glossa 4. lib. 5. recopil. Castillo tom. 4. cap. 35. num. 50. Mangilius d. tract. de imputationibus quæst. 9 à num. 15. & à nu. 52. & videtur deduci ex Ord. lib. 4. tit. 97. §. 4. ad fin. sic similiter Falcidia, ut calculetur quātitas bonorum, quæ reperitur tēpore mortis testatoris inspicitur, ut probatur ex l. In quantitate 73. l. In ratione 31. l. Cum quo 56. D. ad l. Falcid. de quibus Peregrin. artic. 36. nu. 19.

Circa quam disputāt Doctores, an si bona patris defuncti post eius mortem ante aditam hereditatem augeantur, aut diminuātur, debeat similiter augeri, vel minui legitima filij? In qua quæstione communis sententia negatiua est, cuius principalis author est Curt. sen. consil. ult. Alexand. Iason. & alij de quibus Corneus consil. 188. num. 13. Ripa in cap. cum de constit. nu. 38. Alciat. conf. 116. lib. 5. Cephal. consil. 320. num. 30. Peregrin. de fideicommiss. articul. 36. n. 19. Fabian. in Authent. nouissima quæst. 8. Paris. Dec. Afflict. Riminal. lun. Beret. & alij quam plurimi, quos refert, & sequitur Mangil. d. tract. quæst. 9. à nu. 19. cum sequentibus, qui ex Curt. & Beret. dictis locis, affirmat sequendam tam in iudicando, quam in consulendo; docet ergo prædicta communis sententia adeo tēpus mortis expectari

circa

circā taxationem quantitatis legitima, ut quantumvis ipsa augeantur bona, tamen legitima non augetur, sed cedit augmentum lucro hæredis, si detur institutus in simul cum filijs. Quam sententiam confutendo, amplexus est *Mench.* lib. 12. *consil.* 1149. pro qua expēdunt *text. in l. Si patronum 44. §. final. & l. Etiam. 3. §. Si debeat D. bonis libert. vbi Cuiac. lib. 5. quæstion. Paul. in d. §. fin. d. l. Si patronum*, qui ibi intelligit. *l. Serui. 43. D. ad leg. Falcid.* vbi augmentum hæreditatis prodest legatarijs, ut non defalcetur legata deductione Falcidiae, quia in hoc casu legata non augentur ultra voluntatem testatoris, sed tollitur Falcidia in legatis ex eo, quia hæres percipit suam quartam ex bonis accrescentibus, & ideo caute *Ulpian. in dict. l. Serui posuit verba illa, quoad Falcidiam pertinet*, quasi contrarium denotet quoad legem Papiam, ex qua patronus percipit tantum suam legitimam sibi iure legati relictam deducendam, secundum intentionem testatoris, de bonis inuentis in hæreditate tempore mortis, quod ad legitimam filiorum resoluit. Doctores communiter, ut per *Peregrin. d. artic. 36. nu. 22. Mangilium d. quæst. 9. num. 23. ad finem Fachin. lib. 4. cap. 26. num. 2.* Ex quibus sic ponderatis constat legitimam patroni esse solum demetendam secundum bona reperta in hæreditate tempore mortis, nec bona accrescentia illam augere, sed potius

cedere augmentum lucro hæredis instituti; Denique, quia, ut supradiximus, legitima estimatur secundum tempus mortis *d. l. Cum quaeritur cum supracitatis Faber d. error. 1.* ergo augmentum ad hæredem spectare debet.

Sed in terminis nostræ quæstionis augmentum, saltem intrinsecum, hæreditatis augere legitimam filiorum defendunt grauissimi Doctores, *Corneus consil. 205. dubio 2. lib. 1. Gratus consil. 79. n. 14. lib. 2. Bertrand. consil. 7. colum. 2. lib. 8. Curtius iunior. Bertazol. & alij, quos refert, & sequitur Peregrin. d. artic. 36. num. 26. versicul. contrarium*, vbi testatur apud Venetos multoties fuisse receptum, & sic, post illos, consuluit doctissimus *Ioannes Petrus Surd. tom. 1. consil. 128. per totum, maxime à nu. 12. Menoch. casu 149. num. 18. Berengarius Fernandes in repet. l. In quartam nu. 123. Fachin. d. lib. 4. cap. 26. versicul. contrariam sententiam Marcus Anton. eucus tract. de legitima §. An legitima augeatur aucto patris patrimonio n. 3. cum alijs, quos refert Petra de fideicommiss. quæst. 15. num. 136. Brunus de augmento conclusione 15. nu. 2. Auen. dañol. 23. tauri glossa 1. Aluarado de coniecturatamente defuncti lib. 3. cap. 2. n. 38. Pelæes 1. part. de maior ar. quæst. 52. à num. 1. Castill. tom. 4. cap. 235. nu. 52. qui nituntur in eo, quod filij habeant quartam legitimæ in singulis rebus hæreditatis paternæ, iuxta *l. Lineam margaritarum D. ad l. Falcid.* ut est communis sententia, quam*

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

quam omnes scribentes admittunt
in l. Scimus C. in officioso, ubi Menchac.
lib. 3. de success. progress. super dict. leg.
Scimus num. 1. Mangilius, qui plures
adducit dict. quest. 9. num. 36. & 82.
Sed quando augmentum est intrin-
secum, augētur ipsæ res, in quibus
pro parte filij habent suam legiti-
mam: igitur augmentum ad illos
pro rata pertinere debet. Secundo,
quia portio illa, quæ filiis pro legi-
tima assignatur, ipso iure per legē
eis applicatur, ut probatur ex text.
capitali in d. l. Scimus C. in officioso, ibi
(ipso iure,) & in §. Cum autem ibi, quia
nostra constitutio omnem dilationē cen-
suit subtrahendam, ut quarta pars pu-
ra, & mox filio restituatur) igitur si
res ipsæ intrinsecum recipiūt aug-
mentum, ipsum pro parte filiis con-
tingere debet. Denique, quia siue
res augmentatæ à tempore mortis
patris assignatæ sint filiis, siue ex
postfacto nihil interest, quia sem-
per augmentum pro rata cedit lu-
cro filiorum, quia solutio debet fie-
ri secundum æstimationem, & ra-
xationem à tempore mortis, vnde
si filij habent duas partes in fundo
æstimato tempore mortis 300. &
postea tempore traditionis fundus
æstimatur 600. lucrum illud intrin-
secum ipsius fundi ad filios transire
debet, insimul cum ipsa re, & sic
dictat ratio naturalis, ex quibus
etiam in rigore hæc pars verissima
apparet, loquimur verò de aug-
mento intrinsecum, in quo procedit
questio.

Nec retenta hac parte obstant
fundamenta prioris magis cōmu-
nis, quia ad iura, quæ adducit faci-
lis est responsio; nam d. l. 3. §. final.
d. l. Si patronum §. ult. D. bonis libert.
loquuntur solummodo in augmē-
to extrinsecum, quod accreuit cor-
pori hæreditatis, post tertiā patro-
no assignatam, saltē à lege, in qui-
bus terminis eadem resolutio pro-
cedit in legitima filiorum, nam tūc
augmentum cōsideratur tanquam
res diuersa à cæteris bonis, quæ nō
potest filiis accrescere; in quo sensu
procedit prior sententia, ut expli-
cat. Fachin. supra n. 2. At verò quā-
do augmentum fuerit intrinsecum
procedit nostra sententia, cū Doc-
toribus supra relatis, quæ ultra su-
pra scripta, confirmatur ex eo, quia
si valor rerum, hæreditariarum in-
trinsece minuatur vsque ad assigna-
tionem legitimæ, procul dubio
nocebit ipsis filiis, quia res perit eis
cuius est iuxta, l. Pignus C. pignora-
tia actione, sed filij habent pro rata
portionem in singulis rebus hære-
ditatis paternæ: igitur ipsis nocere
debet decrementum; ita in termi-
nis resoluunt Paul. & Alex. num. 6.
in l. In ratione à 2. D. ad leg. Falcid.
quos multis alijs citatis sequitur
Peregr. d. artic. 36. num. 33. Mangil.
d. loco num. 57. Surd. d. loco num. 9.
ergo si ipsi Doctores communioris
sententiæ fatentur diminutionem
bonorum cedere incommodo fi-
liorum, cur augmentum eis dene-
gare possunt contra regulam, l. Se-
cundum

secundum naturam D. regulis iuris, regula Qui sentit lib. 6. quæ resolutio procedit in legitima, quæ filio debetur à morte parentis.

Alia quæstio ventilatur circa legitimam, quam pater in vita sua assignavit filio, nam licet pater cogi nequeat illam filio assignare, iuxta leg. 1. §. Si impuberi D. Collatione bonorum, & quæ Surd. de alimentis, titul. 8. privilegio 26. à principio, Mencha. primo illustrium cap. 27. Peregr. articul. 36. num. 14. Cenall. quæstion. 828. Marta de successione legali, quæstion. 25. artic. 8. Caldas, §. Sed hæc Instit. inofficioso num. 17. Castill. tom. 1. cap. 64. num. 11. Robles de representatione lib. 3. cap. 14. num. 30. Pinel. lib. 2. selectar. cap. 4. à num. 30. & sequentibus, si de facto illam præstet, facta computatione secundum præsentem statum, & postea bona paterna augeantur, ut si computatio fieret tempore mortis, maior portio filio deberetur. Vtrum in his terminis detur filio remedium ad incrementum? In qua quæstione, supposito quod nulla interuenit renunciatio iurata prout in terminis cap. Quamuis de pactis in 6. vbi post Couarru. & Guter. Castillo tom. 3. quæstion. 2. qui excellenter pertrahat. Negant plures filium aliquid esse consecuturum de augmento. postea adueniente, ut post Iacobum Butric. in leg. Pactum quod dotali Cod. collat. tuetur Telliis Fernandes in d. 23. Trauri à num. 16. cum Romano, & Immoia in leg. Stipulatio hoc modo

num. 21. D. de Verborum, qui testatur de communi Guilhelm. in cap. Raynucius, verbo (duas habens filias) num. 242. Grammaticus decisine 87. à num. 34. refert Valascus de partition. cap. 21. numer. 22. Fachin. lib. 4. controuersiarum, cap. 27. à principio Alexand. in dict. leg. Pactum, ad finem. & consilio 180. num. 4. lib. 3. Caldas ad §. Sed hæc Instit. de inofficioso 1. part. num. 20. Bald. l. 2. de adopt. num. 8. & in leg. Quamquam, Cod. ad l. Falcid. & in Authentica Res qua n. 16. Cod. communia delegatis & ibi Paulus exclamat nunquam obliuioni tradendum num. 9. Iason. consilio 104. lib. 4. Fabian. in dict. Authentica Nouissima, numer. 87. Ripa responso 6. num. 4. Alocatus in leg. Bonorum n. 9. de Verborum significatione, Suar. Nata, Corneus, Granetas & plures alij, quos citat, & testatur comunem Casar Rium agiolus in d. leg. In quartam numer. 300. vbi testatur hanc crebriorem, & in puncto iuris receptiorem, plures per Cenall. quæstion. 202. Mouetur hæc communis opinio ex textu in leg. Cum quode peculio 56. §. final. D. ad leg. Falcidiam, vbi probatur, quod, si testator in vita sua dedit quartam partem bonorum hæredi, quem postea instituit donatio illa facit cessare Falcidiam, quasi testator in vita prospexerit hæredi, ut quartam retineat. Deinde quia filius acceptando legitimam, iuxta quantitatem bonorum, quæ pater possidebat tempore donationis

872 De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

sibi debet imputare, nec ex inde se
 læsum conqueri potest quod pater
 alia bona quesierit, poterat enim
 amittere, & in paupertate mori: er-
 go cum lucrum, & in commodum
 depēdeat ex futuro euentu, decep-
 tio allegari non potest, argumento
*leg. 1. Cod. de pactis, vbi optime Do-
 nel. & in leg. De fideicommissis, 11. C.
 transact. plures retulimus supra in 2. f.
 n. 354. & 359.* Tertio, quasi patris
 facultates diminuuntur, filius non
 erit obstrictus aliquid de recepto
 restituere, quia actus regulatur se-
 cundum tempus, quo celebratur,
*iuxta leg. Si voluntate Cod. rescinden-
 da vendit. leg. Habitationum D. peri-
 culo, & commodo,* cum ergo tempo-
 re traditæ legitimæ pater haberet
 sufficientiā bona dicendum est ip-
 sum non teneri postea aliquid res-
 tituere, si tempore mortis paternæ
 diminutæ inueniantur ipsius facul-
 tates, vt resoluit *Boerius decisione 62.
 & Andreas siculus in cap. Cum M.
 de constit. num. 165.* Vt ergo æqua-
 lis sit conditio augmenti, & dimi-
 nutionis videtur concludendum
 amplius post acceptam legitimam
 non habere regressum ad supple-
 mentum petendum aucta postea
 paterna substantia. Ultimo, quia
 legitima rectè assignari potest in
 vita patris, *iuxta leg. 1. §. Si parens
 D. si quis à parente fuerit manumissus,*
 quo casu non secundum tempus
 mortis, sed secundum tempus as-
 signationis, quod subrogatur in lo-
 cum mortis, §. *Fuerat de actioni-*

bus, debet mensurari. Deinde quia
 sequeretur filium habere duas le-
 gitimas, vnā tempore assigna-
 tionis, alteram tempore mortis,
 quod esset maximū inconueniens;
 quod iura, & Doctores non pati-
 untur.

Sed quidquid *Tellius* contendat
 supradictam sententiam receptio-
 rem esse, contraria, & affirmatiua 11.
 magis communis, & recepta est,
 vt post *Bald. in dict. leg. Pactum oppo-
 sitione 6. & in leg. Quauis Cod. fidei-
 commissi. num. 8. Corneus in d. leg. Pa-
 ctum num. 9. Paul. & Alexand. in
 dict. leg. In ratione D. ad leg. Falcid.
 Iason. in l. Si quando §. Illud, & in
 Authentica Nouissima num. 9. Cod.
 de inofficioso, Ripa in dict. cap. Cum
 M. num. 39. qui omnes sunt con-
 tradictores *Cassaneus Burgundia ti-
 tulo de successione Rubric. 7. §. 2. gloss.
 Dutrespassi numer. 6. vbi ait contra-
 riam esse falsam, sequitur Covarru.
 in cap. Quauis 3. part. §. 8. num. 7.
 Et in cap. Raynut. §. 1. numer. 8.
 Menchac. de creatione §. 18. num. 84.
 vbi fatetur receptiorem, Valascus dict.
 cap. 21. numer. 20. Fachin. dict. cap.
 27. Peregrin. dict. articul. 36. num.
 18. Gabr. consil. 136. num. 23. Me-
 noch. casu 149. numer. 18. Cephal.
 consil. 263. num. 17. Cenall. quest.
 202. Castillo tom. 1. cap. 64. num. 12.
 Mangilius d. question. 9. num. 74.
 M archa de successione quest. 25. artic.
 8. Faber. decad. 23. errore 4. maxime
 nu. 11. Mouetur hæc magis recepta
 sententia ex leg. Si quando §. Illud
 Cod. de**

Cod. de inofficioso testamento. vbi non valet pactum, per quod filius promittit patri amplius ad suam hereditatem non retrogredi: cum ergo supponamus filio legitimam assignatam cum hoc pacto, sequitur pactum non valere, & filium posse petere augmentum. Secundo, quia tempus a iure statutum, ut calculus legitimæ fiat, est solummodo tempus mortis, *dict. l. Cum quaeritur dict. Authentica Nouissima*, & diximus supra, ergo etiam si filius acciperet legitimam in vita patris, adhuc tempore mortis potest agere ad augmentum. Tertio *ex l. 3. §. deficientia D. muneribus, & ex leg. Honoribus, §. Auctis D. vacatione munerum*, vbi si vacatio sit propter paupertatem concessa, reuocatur propter facultates auctas postea: ergo similiter assignatio legitimæ facta tempore mortis, ex incremento substantiæ paternæ. Quarto, quia si pater plus filio in vita tradidit, quam legitima reciperet, cogeret filius illud plus alijs fratribus resarcire, facta computatione tempore mortis, ut communiter resoluunt omnes *in dict. Authentica Nouissima, & constat ex proxime citatis Fachin. dict. cap. 27. ad finem Mangil. supra num. 77. Peregrinus dict. articul. 36, num. 18. Corneus consil. 265. num. 1. Petra de fideicommiss. question. 15.* Quinto, quia pactum non est modus assignandi legitimam, *iuxta leg. Hereditas Cod. pact. conuent.* ergo nihil in conuenit, ut

filius tempore mortis paternæ iterum petat supplementum, ut pra-xi vidisse seruatum merito testatur *Valasc. dict. cap. 21. num. finali, in ultimis verbis*; Et de rigore est verissima sententia.

Retenta igitur hac sententia à modernis, & à nostris magis recepta, non multum virgebunt contraria fundamenta. Nam ad primum *de lege Cum quo de pectulio, §. final.* respondemus, textum in nihilo iuuare intentionem Doctorum, qui priorem sententiam sequuntur, solum enim decidit, quod, si testator per donationem in vita integram quartam heredi assignauerit, postea illum instituat, & grauet in dodrantem, non potest hæres deducere Falcidiam, quia testator visus est prospexisse heredi, circa illam, per donationem, sed hæc decisio regulanda est, secundum terminos suos, sunt etenim quando testator integrè quartam heredis per donationem repleuit, ita ut nullum supplementum superesset, si autem daretur, non est dubium heredem illud posse deducere, quæ admodum filius illud petere potest, ut cum veriori sententia resoluimus, & tenet *Casar Fiumagiol. ad l. In quartam à num. 70. Fab. dict. errore 4.*

Ad secundum satisfit, ideo filium agere posse ad supplementum, quia pãtio, siue expressa, siue tacita, per quam renuntiat hereditati paternæ a lege improbatur, *d. l. Si quando*

127

137

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

§. *Illud*, & §. *Generaliter cum vulg.*
Et d. einde, quia si pater in vita assignavit filio quantitatem excedentem taxam legitimam, debet, & tenetur filius illud plus cæteris filiis compensare, ut inter illos æqualitas servetur, *iuxta l. inter filios Cod. famil. ercisc.* Ut resoluunt communiter Doctores, & tenent citati in quarto fundamento nostræ sententiæ; nec argumentum, *leg. 1. C. de pactis*, applicari potest huic materiæ; quia ibi pactum à lege fouetur; hic verò improbat. Ad tertium negamus assumptum, quia veritas est in contrarium, certum est enim tempus assignandi legitimam filiis restrictum esse ad tempus mortis, *d. l. Cum queritur* cum supra resolutis; iura verò, ibi citata procedunt in contractibus, prout in emptione, ubi respicitur tempus, quo celebratur, ut melius l. *laxio* insurgens certificetur, nec doctrina *Boery*, & *Siculi* admitti potest quia communiter reprobatur per Doctores proxime citatos.

Ad quartam dicendum est *d. §.*
^{14.} *Si parens* magis pro nostra, quam pro contraria sententia esse declarandum, ait Vlpianus ibi (*si parens vel accepit peculium, ut emanciparet, vel postea vivus in eum filius, quantum satis est contulit, ne iudicia eius inquietaret, exceptione doli repellatur*) probat ergo Vlpianus quod pater, qui ex æquitate prætoriam admittebatur ad contrahendum testamentum filij emancipati ad exem-

plum patroni præteriti, repellatur, si appareat filium tempore emancipationis patri dedisse quotam legitimam, unde si filij facultates postea augeantur, & pater detegatur minus accepisse, nullo modo repellatur à petitione supplementi, quia *d. §. Si pater* accipi necessario debet, quando pater integram legitimam accepit à filio, ut verba Vlpiani satis demonstrant, ibi *quantum satis est*, sufficiebat autem tempore illo legitimam quocunque titulo accipere, ante novam decisionem Iustiniani in *Authentico*, ut cum de *appell. cogn. §. Aliud quoque capitulum*, unde apparet *decisionem. dict. §. Si parens* nostram confirmare sententiam; nec illud, quod bona illa à patre filio tradita subrogantur in locum legitimam, aliquid facit, quia hæc subrogatio fit solum modo quoad imputationem, non verò quoad quantitatem, quia verum est omnia à patre accepta in legitimam imputari, *leg. Quoniam novella Cod. inofficioso, Ordinatio lib. 4. titulo 97.* Sed imputatio non tollit supplementum debitum ex bonis postea augmentatis. Nec dici potest in terminis filium habere duas legitimas, quia unam tantum percipit coniuncto supplemento. Denique allegari non potest, quod hæc assignatio legitimæ non est pactum de non succedendo, sed quædam anticipatio solutionis legitimæ debitæ tempore mortis, quam solutionem nulla lex reprobat, unde

vnde ex postfacto, scilicet post mor-
tem, de illa agi non potest, quia re-
plicamus per huiusmodi antecipa-
tam solutionem legitimæ, nõ præ-
cludi filiis regressum ad augmentũ
bonorum, quæ pater de nouo ac-
quisiuit, quod est intentum a lege
prætensum, & satis apparet ipsi
contrariũ, quod minime admittẽ-
dum est, iuxta regulã, *Cum quid vna
via lib. 6.*

15. Superest, vt agam⁹ de alia quæ-
sitione, an legitima sit quota hære-
ditatis, an vero quota bonorum,
nam si est hæreditas, filius pro par-
te tenetur creditoribus iuxta, *l. 1.
Cod. si certum pet. l. Si quis seruum. 8.
§. fin. de legat. 2.* quia hæreditas est
successio in vniuersum ius defunc-
ti, *l. Hæreditas D. verborum signifi-
cation. vbi Alciat. & Rebus. & in hæ-
redem transeunt omnes actiones
actiue, & passiuæ, leg. Hæreditatem
D. donat. l. Hoc amplius. §. fin. de leg.
1. totus titulus C. hæreditar. act. &
vt actiones ab hæredibus, & contra hæ-
red. si autem sit quota bonorum, ad
nulla onera tenetur filius, *d. §. fin.
cum l. sequenti, ex eo, quia quota bo-
norũ est quid particulare deducto
are alieno, l. Subsignatum §. Bona,
l. Princeps bona D. verbor. signif. Al-
ciat. in l. Bonorum D. verborum signi-
ficatione, num. 7. Menoch. supra nu.
6. Cost. cap. Si pater verbo subsequenter
filia, nu. 24. Sarmiento in d. §. final.
Covar. 2. variar. cap. 2. Peregrinus de
fideicommiss. art. 3. n. 13. & artic. 5. à
num. 26. & artic. 34. num. 18. Faber.**

*de coniect. lib. 18. cap. 18. & quanuis
Valasc. de partitionibus. cap. 17. à n.
4. late agat de hac quæstione, nos
succincte de illa agemus, addendo
scripta nouiora, & quia Valasc. su-
pra tenet, quod sit quota bonorum
cum communi opinione Bart. in l. 16.
Ex facto 35. num. 2. D. hæred. instit.
Paul. & Fulgos. in l. Papinianus §.
quarta autem D. in offic. Costa in cap.
si pater glos. subsequenter, n. 24. Men-
tica de coniect. lib. 7. tit. 8. nu. 5. Men-
chac. lib. 2. de success. §. 20. num. 210.
Castill. dict. lib. 4. cap. 35. num. 54.
Casar. d. l. In quartam num. 475. post
Berengar. ibidem num. 114. magis
communis sententia secundũ Ale-
xand. in l. Ita tamen §. Si patronus D.
ad Trebel. vbi Imola Segura in l. Cum
patronus num. 49. D. legat. 2. Corras.
in l. Humanitatis Cod. impub. & alijs
num. 14. Peralt. in d. l. Cum patronus
num. 39. melius omnibus Ioannes
de Rojas in Epitome success. cap. 9. à
principio Suar. in leg. 1. titulo de las
arras num. 5. acerrime pro hac sen-
tentia pugnat Menoch. consil. 1149.
à num. 9. Antonius Cucus tract. de le-
gitima, & quota bonorum à principio,
Surd. consil. 128. & 342. nu. 3. Cald.
de nominat. quæst. 9. nu. 7. & 8. Fab.
decad. 15. errore 9. Peregrinus tom. 1.
consil. 42. num. 24. Et probatur hæc
pars ex textu capitali in l. Papinia-
nus §. quarta autem D. in offi. testam.
vbi Vlpianus sic ait (quarta autem
accipietur scilicet deducto are alieno, &
funeris impensa) cum ergo quarta,
id est legitima, deducatur sublato*

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

prius ære alieno, rectum fit consequens non posse dici quid vniuersale hæreditariū, quod permixtum cum ære alieno transit, sed necessario debet considerari, vt quid particulare, ac proinde quota bonorū, id ipsum probatur ex lege cum emancipati. 2. §. Illud D. collat. bonorum leg. Mulier 72. de iure dotium cum similibus: facit l. 2. §. Si quarta ibi (neque hæres) D. famil. etc. Vnde inferunt Doctores, vt per Berengarium in d. l. In quartam nu. 117. filium institutum in legitima non teneri creditoribus, & a fortiori non tenebitur legatarijs, quia legitima minui nequit propter legata, etiam pia, cap. vlt. 17. quæst. 4. nec etiam propter libertates, vt decidit Imperator, in Authentico detriente, & semisse §. Prohibemus, vbi glossa, verbo, relinquat, per quem textum abrogata est decisio d. §. Quarta autem, dum permittebat legitimā defalcari propter libertates relictas, vt notat ibi Paulus num. 8. Valasc. d. cap. 17. n. 7. & n. 9. post Berengar. supra nu. 118. Vnde plures Doctores contendunt filium posse legitimam acceptare, repudiando reliquam hæreditatē paternam, vt contendit Roman. in l. 1. D. de vulg. num. 12. Bald. in d. §. quarta autem Corras. in l. 3. num. 33. Cod. impub. & alijs, quos refert Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 101. à n. 55. vbi testatur ex Bald. vbi proxime sic aliquando censisse Bart. & fatetur in rigore disputationis defendi posse, alios refert Trentacinq.

de substitutionibus p. 1. cap. 10. n. 24.

In contrarium tamen stat altera communis sententia, quæ contendit legitimā filiorum dici quotam hæreditariā, vt per Corras. in l. Hæres instituta Cod. impub. & alijs eolum. fin. Alex. in l. Quia poterat D. ad Trebell. Menchac. de creat. lib. 2. §. 20. n. 211. Valasc. d. cap. 17. nu. 12. Angel. in l. Ita tamen §. Si patronus D. ad Trebell. Pereg. sibi contrarius de fideicom. art. 11. nu. 24. Bald. in l. Quoties C. hæred. instit. Bursat. consil. 8. n. 10. Petra de fideicom. q. 15. n. 27. Crass. §. Legitima quæst. 1. Rota Romana part. 1. decis. 474. n. 3. vbi testatur de magis communi Aretin. in l. 1. D. de vulg. quæ citat Menoch. d. præsumpt. 101. n. 59. Fachin. lib. 12. controu. cap. 4. sequitur Mangilius d. q. 9. n. 7. post Petrum Caballinum consil. 129. nu. 4. quorum præcipuum fundamentum est, quod legitima necessario relinquēda est titulo institutionis, per textum in Authentico vt cum de appellatione cognoscitur §. Aliud quoque capitulum, collat. 8. ergo filius velit, nolit hæres est, acceptando legitimam. Secundo, quia legitima patroni etiam dicitur quota hæreditatis, vt probat l. Quandiu 23. D. bonis lib. leg. Ita tamen 27. §. Si patronus D. ad Trebell. l. Si eius 64. §. vltim. l. Cogi 16. §. Et generaliter. D. eodem. Deinde, quia si filius instituatur in simul dato cohærede, & cohæres non adeat, tota hæreditas accrescet ipsi filio, ex regul. leg. 1. §. Si ex fundo D. hæred. inst. quod effici nequiuisset, nisi filius fuisset

fuiſſet hæres; quia inter diſiunctos
 nō datur ius iactandi, ſecūdem
 vulgaria l. *Huius modi* 86. §. *Quibꝰ D.*
legat. 1. notat præterordinarios, ibi
Mench. de ſucceſſ. creat. §. 10. n. 114.
 & n. 115. *Menoch. de præſumpt.* lib. 4.
præſumpt. 149. n. 3. *Peregrin. de fidei-*
commiſſ. artic. 9. num. 2. *Emanuel*
Mendes Cardoſo. in §. Si eadē in dicit.
de legat. illatione 8. à principio, & illat.
 16. num. 1. ad finem. Unde filium eo
 ipſo, quod acceptat legitimam ſta-
 tim effici hæredem patris per adi-
 tionem, merito reſoluit communis
 ſententia, de qua *Menochius de præ-*
ſumpt. 101. à num. 59. quia non po-
 teſt filius acceptare legitimam ci-
 tra ius, & nomen hæredis, inter-
 minis, l. *Gerit.* & l. *Pro hærede D. de*
acquirenda hæreditate, & ideo accep-
 tando legitimā, quæ eſt pars hære-
 ditatis, non poteſt nō acceptare re-
 liquam ex reg. leg. 1. & 2. *D. d. Acq.*
hæreditat. reſoluit alia cōmunis, de
 qua ultra *Menoch. ſupra n. 42.* & con-
 ſil. 77. n. 20. *Marta*, qui plures refert
 d. 9. 25. art. 6. *Trentacinq. d. cap. 10. n.*
 24. *Fachin. lib. 4. contr. cap. 45.* *Men-*
chac. d. §. 20. n. 212. vbi *Bart. Succin.*
 & plures quos ſequitur *Peregr. d. lib. 1.*
 conſil. 67. n. 26. vbi fatetur cōmunē,
 ſatisfaciūtq; argumēto aliquorum,
 quos ſupracitauimus, cōtendentiū
 poſſe filium legitimā acceptare, &
 cæterā hæreditatē repudiare, ex eo,
 quia filius dicitur creditor in legiti-
 ma, l. 1. §. *Si impuberi*, *D. Collat. bon.*
late Tiraq. l. Si vnquam verbo, ſuſcepe-
rit liber. n. 113. Facit quia filius de-

bet inſtitui in legitima, d. §. *Aliud*
quoque capitulum: ergo legitima eſt
 quota hæreditatis. Sed creditor po-
 teſt debitū acceptare, reliqua hære-
 ditate repudiata, l. *Ut debitū C. de hæ-*
red. act. vbi *Donel.* ergo ſimiliter, &
 filius. Quia ſatisfacit *Ripa in l. 1. D.*
de vulgari n. 158. *Iaf. conſ. 181. lib. 2.*
Alciat. in d. l. In quartam. n. 25. *Me-*
noch. d. loco n. 56. & 57. *Fachin. d. cap.*
 65. verſic. *ſed omiſſis*, nullam ſimili-
 tudinē dari inter filiū reſpectu legi-
 timæ, & ceteros creditores: nā filius
 non poteſt dici creditor, quia quod
 ei debetur non eſt quid diuerſū ab
 hæreditate, quod vero alijs debitū
 eſt, nihil habet cōmune cum hære-
 ditate, & ideo hi poſſunt retento
 debito hæreditatē repudiare, filius
 vero minime. Vltimo, quoniā re-
 mediū, l. *ult. C. de edicto Diui Adriani*
tollendo, quod ſolū hæredi concedi-
 tur, cōpetit filio in legitima inſtitu-
 to, vt tenet *Bald. ibi n. 38.* quæ ſequi-
 tur maior numerus Doctorū, quos
 ſequitur *Menoch. adipiſced. remed.* . . .
 q. 22. alias n. 158. Ex quibus apparet
 hāc ſecundā opinionē veriore eſſe,
 & magis cōformem principijs iu-
 ris, quicquid diſtinguāt plures *Me-*
noch. Suar. Petra. quos ſequi videtur
Valaſc. d. cap. 17. à n. 17.

Qua retenta nō obſtāt argumēta
 contrariæ, quia ad primum de text.
 in d. §. *quarta autem* dū probat quar-
 tam, ſeu legitimam eſſe conſiderā-
 dam deducto are alieno, reſpondet
Fachin. lib. 12. cap. 4. legitimā eſſe
 in hoc priuilegiatam, vt deducatur

post alienum, non autē semper talē considerari, sed tantum secundum subiectam materiā titulo de inoffi- cioso: nam ad exclusionē querelæ, requiritur, vt filius habeat suā por- tionem integram, *iuxta textum in eadē l. Papinianus §. Si quis mortis, & in l. Si non mortis D. eodem titulo,* ad cuius computationem requiritur, vt prius deducatur æs alienum, vt recte intelligunt *Menchac. d. n. 211. Valasc. d. cap. 17. numer. 12. Castill. tom. 4. cap. 35. num. 54.* Sed inde in- ferri non potest vniuersalis propo- sitio: ergo legitima est quota bo- norum, cum verior sit cōtraria opi- nio, quia non valet consequentia, legitima deducitur, ære alieno de- ducto: ergo est quota bonorū, quia quarta Falcidia deducitur, ære alie- no prius deducto, §. vlt. *Inst. ad leg. Falcid. l. In imponenda C. eodem titul.* & tamen est quota hæreditatis l. 1. *ibi (quartam partem hæreditatis) D. ad legem Falcidiam; Nec l. 2. §. Illud D.*

19. *Collatione bonorum* aliquid euincit, solū enim probat, quod filius emā- cipatus si velit ad hæreditatem pa- ternam venire, debet conferre bo- na sua, quæ non considerantur nisi deducto ære alieno, argumento l. *subsignatum D. de verborum significa- tione,* qui textus loquitur de bonis, quæ emancipatus conferre debet, non autem de legitima, quæ non tanquam bona, sed tanquam hæ- reditas consideratur, maxime quia in terminis d. §. *Illud,* emancipatus tenebatur conferre fratribus quic-

quid aliunde quæsierat, secundum formam edicti collationis bonorū, de quo *in leg. 1. §. Cum prætor D. de collat. bonorum,* & ideo bona illa ab emancipato quæ sita veniunt ad collationem, non tanquam portio hæreditaria, sed tanquam quid par- ticulare ab emancipato quæ situm, ideoque merito deducitur æs alie- num, secundum quæ *Costa §. Et quid si tantum. 3. part. nu. 229.* Denique, *leg. Mulier,* ibi citata nihil probat pro priori communi sententia, vt legenti constabit; vnde licet iudex partitionum consultius agat sepa- rando ex toto aceruo hæreditatis bona, ex quibus debita satisfiant, assignando illa specialiter vni hæ- redi, vel filio *iuxta leg. 3. in principio D. familia erciscundæ,* vt ait *Valasc. d. loco num. 19.* & si filius fuerit in- stitutus insimul cum hærede ex- traneo vniuersali vtilius sit filio, & creditoribus æs alienum hære- di vniuersali applicare, tamen, si præ- termittat, & nulla facta deductio- ne, bona diuidat, tenebitur filius pro rata ad solutionem æris alieni, quia est hæres patris, & titulo hæ- reditario legitimā percipit, iuxta magis communem sententiam, quam sequimur, quicquid *Valasc. d. cap. 17. num. 20.* scribat cum alijs, quos citat: nam cum filius sit hæ- res ipso iure diuiditur æs alienum inter ipsum, & reliquos hæredes l. 1. *C. si certum petatur Peregrin. artic. 48. num. 1.* Vnde nihil inconuenit de rigore iuris, vt debita deducatur pro rata,

pro rata, etiam inter filios, ut tenet *Menoch. dict. remed. 4. num. 163. ad finem.*

20. Ex quibus sequitur filium institutum in legitima non posse contravenire alienationi paternæ, etiã factæ de re propria, ut bene scribit glossa celebris in l. *Cum à matre C. Reuendicat.* quam ibi sequuntur communiter Doctores, ut per *Iasonem, & Corneum, Iacobinum, & alios ibi,* quos citat, & imitatur *Valasc. consult. 69. à num. 7.* ubi testatur reprobata esse communiter glossam, in l. *ultima §. In computatione C. iure deliberandi,* quam sequitur *Pinel. in l. 1. part. 3. de bon. mat. num. 80.* & hanc opinionem contra glossam in d. §. *In computatione* ab omnibus receptam testatur *Valasc. supra, Couar. in cap. 1. de testament. nu. 13. ad finem. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 1. num. 26. Peregrin. de fideicommiss. artic. 33. n. 13. tenet Barb. l. Lucius 39. num. 20. D. soluto matrimonio.* Ratio huius communis sententiæ est, quia emptor, si ab eo res euincatur per filium efficitur creditor paternus ex euictione ad pretium, & interesse, iuxta l. *Reuicta. 70. D. de euictionibus,* cū similibus, sed certum est creditore anteponi filijs institutis in legitima, ut probat d. §. *quarta,* Ideoque filio agenti ad reuendicandam rem à patre alienatam obstat exceptio, leg. *Vendicantem. 17. de euictionibus,* quam de euictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio. Deinde obstat reg. l. *Ex qua persona*

D. de regulis iuris, ex qua deducitur, neminem posse impugnare factum illius personæ, à qua commodum sentit, cum ergo filius institutus in legitima commodum sentiat ex hereditate paternæ, eius factum impugnare nequit, quod etiam ad casum, quo ipse filius inuentarium faciat ampliatur *Peregrin. d. num. 13. cum Gabrieli cons. 125. num. 12. Hondedo consil. 3. num. 53.* Nec obstat quod filius non potest grauari in legitima, l. *Quoniam in prioribus ubi omnes Cod. inofficioso testamento, & si filius non posset reuocare alienata à patre, daretur hac via grauamē in legitima,* quia plene satisfacit *Valasc. dict. num. 7.* illud onus intelligi circa legata, fideicommissa, conditiones, & similia, quæ ipso iure reijciuntur, sed non respectu æris alieni, quod ante omnia deducitur, d. §. *Quarta autem,* maxime, quia filius in legitima non est proprius creditor, ut post *Padilha in d. leg. Si emancipata Cod. iuris, & facti à n. 32.* eleganter probat *Valasc. d. consult. 69. num. 8. Peregrin. artic. 36. n. 150. Valasc. de part. cap. 17. nu. 20.* & velit restringere ad filium hæredem vniuersalem institutum.

Quibus sic præhabitis persequamur institutum nostrum, circa materiam imputationum, quam materiam utilem, & quotidianam appellat *Fabian. in d. Auth. nouissima à num. 89.* & commendat omnes ad l. *In quartam D. ad leg. Falcidiam,* ubi *Bart. à nu. 10. Picus à num. 112.*

Beren-

Berengar. inspection. 3. à nu. 64. Ripa à num. 130. Cesar. à num. 350. Alciat. à num. 31. Menchac. de creation. lib. 2. §. 30. à num. 202. Peregrin. d. artic. 36. à num. 103. Valasc. de part. cap. 13. à num. 13. Mangil. quest. 12. Pichard. in §. Quadam Instit. de actionibus artic. 3. ubi praeceptores nostri, & reliqui ordinarij, Caldas §. Sed hac Inst. de inofficioso 2. part. per totam.

Deueniendo igitur ad intētum, materiam totam duobus articulis concludemus: In primo agemus de relictis per ultimam volūtatem; in secundo de donatis per contractum, & utrobique de aduentitijs, quæ contemplatione patris, filijs relinquuntur. Et quoad primum articulum, regula est certissima inter Doctores, filium teneri imputare in legitimam omnia, quæ pater ei reliquit titulo institutionis, vt notant omnes per textum in d. Authentico, vt cum de appellat. cognoscitur §. Aliud quoq; capitulum, ex quo ad validitatem testamenti præcise requiritur, vt pater filiū instituat hæredem, licet in re particulari sub pæna nullitatis testamētū vt prosequitur Menchac. d. §. 30. à num. 79. Barbof. in l. Si cum dotem §. Si pater, nu. 10. D. soluto matrim. Mang. dict. quest. 12. nu. 3. Crass. in §. Legitima quest. 32. num. 2. Paul. quem commemorat, & sequitur Cagnol. in d. l. Papi-nianus §. quarta n. 2. Cephalus consil. 95. à num. 9. Præceptor Veiga ad §. Quadam. Inst. de actionibus, quod sic à patre relictum tenetur filius im-

putare in legitimam, vt notant cōmuniter scribentes ad d. l. In quartā ubi post Bart. Angel. Alexand. Picus. n. 179. Berengar. d. inspect. 3. n. 90. Ripa 140. Cesar. num. 367. Mangil. d. quest. 12. num. 4. Menchac. d. §. 30. à num. 243. Alciat. d. l. In quartam num. 31. Peregrin. d. artic. 36. n. 112. Fabian. in dict. Authent. nouissima à num. 90. Marta de successione legali quest. 25. articul. ultimo à principio, & per iura expressa in d. Authent. nouissima. Cod. inofficioso testament. leg. Omnimodo Cod. eodem titul. leg. Scimus §. Repletionem eodem l. Etiam §. Si debita D. de bonis libert. ubi in terminis probat in legitima patroni, ex qua argui potest ad legitimam filiorū, iuxta l. ultim. versiculo etenim C. inofficioso. Ratio est quia pater naturalis debitor est necessarius legitimæ filiorum, iuxta l. Cum ratio D. de portionib. quæ liber. damnat. textus noster, d. cap. Raynucius supra eodem, glossa in l. Si emancipata C. iur. & facti ubi Padilla num. 32. Caldas in §. Si tutor. Instit. de inoffic. num. 8. Crassus §. legitima quest. 14. Kobles de representat. lib. 2. cap. 16. num. 28. ac proinde censetur relinquere animo compēfandi, iuxta l. Si cum dotem §. Si pater D. soluto matrim. Auth. Præterea Cod. vnde vir, & vxor, notat in terminis insignis Barbof. in d. §. Si pater à principio, & melius num. 7. cum seqq. Mantica de coniectur. lib. 10. titul. 2. Menoch. lib. 4. præsumptione 110. à n. 4. Fachin. lib. 5. controuers. cap. 33. Gaspar ad Fabr. 2. tract. 13. quest. 2. Castillo

Castillo tom. 4. cap. 32. num. 55. & to-
mo 1. de usufructu cap. 46. à num. 5.
Surd. consil. 7. & consil. 112. Peregrin.
art. 33. num. 41. & ab hac communi
resolutione neminē vidisse recedē-
tem, imo cum ea transire omnes
testatur Ripa dict. leg. In quartam,
num. 187.

23. Dubium tamen est an à patre
profectum per viam legati, quod
pater filio à cohærede relinquit im-
putandum sit, quando pater filium
instituit in parte minore legitime,
ita vt filius agere possit ad supple-
mentum, & videtur dicendum nō
imputari per textum in l. Patre C. de
Collationibus, vbi probatur legatum
filie à patre relicum nō venire ad
collationem, nec similiter imputa-
ri in legitimam, notat Gom. leg. 29.
num. 4. cum Paulo in l. 1. Cod. de collat.
Decio in Authent. ex testamento Cod.
eodem, Caldas de potestat. eligendi cap.
12. num. 23. Valase. de partit. cap. 13.
num. 102. & nu. 142. Menoch. conf.
1166. num. 3. Peregrin. tom. 1. consil.
66. num. 1. Faber. decad. 40. error. 4.
Gaspar lib. 2. tractat. 13. quest. 14. vbi
nemine relato transit cum hac do-
ctrina, quasi de mente patris colli-
gatur nolle, vt accepta per eius iu-
diciū titulo legati imputentur in
legitimam, in qua licet pater ipse
sit debitor, tamen si ex mente de-
bitoris constet noluisse compensa-
tione uti, minime compensabitur,
vt notant Doctores ad l. Creditorem
87. D. de legatis secundo, Barbosa. d. §.
Si pater num. 2. Mantica de coniec-

turis lib. 10. titul. 2. numer. 1.

23. Sed contraria sententia verior
est, imo filium, cui pater in testa-
mēto reliquit legatum teneri illud
imputare in legitimam, ratio est
illa, quam supra posuimus, nulla
enim causa differentie assignari
potest, cur magis relicum titulo
institutionis debeat imputari in le-
gitimam, quam relicum titulo le-
gati, cum vtrunque descendat ex
patrimonio patris, & in vtroque
ratio compensationis ex necessita-
te cū debito militet: igitur: Deinde
quia ita probant Imperatores in l.
Scimus versic. querebarur C. inofficioso
testamento, ibi (in legatis, vel in testa-
mento) l. Omnimodo §. Et hac quidem
ibi (in hereditate, vel legato fideicom-
misso) iuncta Authentica Notissima
eodem titul. ibi (quoquo relicti titulo,)
Authentico de Triente, & semisse §. Si
vero, ex quibus satis insinuant Im-
peratores etiam relicta titulo lega-
ti esse imputanda, & ita resoluunt
communiter Doctores cum Bart. in
d. l. In quartam num. 10. Pious ibi nu.
179. Berengar. num. 90. inspectione 3.
vbi Paulus, & Immoles, Menchac. d.
§. 30. n. 243. Casar. in d. l. In quan-
tam num. 367. Gabriel. cons. 109. nu.
11. Surd. de alimentis titul. 9. question.
34. à num. 2. Mantica d. titul. 1. n. 6.
Mungilius quest. 48. num. 14. insigni-
tis Barbosa in d. l. Si cum dotem, §. Si
pater num. 11. & in l. Post dotem num.
50. ad finem, & apud me est in dubi-
tabilis propositio, ex fundamentis,
de quibus supra, quæ bene expedit
Surd.

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

25. *Surd.* vbi proxime; Nec obstant d. l. à patre. & d. l. Filiam Cod. de collationibus; dum eximūt filiam ne imputet legatum, quia si recte aduer-
tas, iura illa non loquuntur de filia, quæ legitimam deducit de bonis paternis, sed loquuntur quando filia habebat dotem, qua fuit contenta; nam certum est, quod quando filia habet dotem æquiualentem legitimæ potest se abstinere ab hereditate patris, retenta dote, iuxta l. ultim. D. collatione dotis, Gomez l. 29. num. 32. Menoch. lib. 4. præsumpt. 101. num. 62. Valascus de partitionib. cap. 13 num. 20. Molina de iust. disp. 239. nec in hoc casu filia potest dici hæres patris cūm cōtenta sit dote sua, & tunc iam cessat mens patris volentis compensare; nam cum ipsa haberet legitimam, id est dotem, & pater sciens ei reliquit legatum, proculdubio censetur velle, vt ultra legitimam, legatum etiam consequatur, quæ resolutio colligitur ex mente insignis Barboſa in l. Post dotē, num. 50. D. soluto matrimonio, vnde idem in alijs filijs resoluemus etiā non dotatis; si enim pater filium in legitima instituat inſimul cū alijs, & ultra legitimam, ei legatum assignet, non tenebitur tale legatum imputare, sed potius illud præcipuū inſimul cū legitimā deducet, quod satis deducitur ex d. l. à patre explicata vt supra; & in terminis scripsit Gabriel dict. num. 11. *Surd.* d. quest. 34. num. 10. 15. & 20. cum his, quæ Mantica lib. 6. de coniecturis titul. 2.

num. 13. *Peregrin.* d. lib. 1. consil. 66. num. 5.

Hinc consequenter subsequitur eandem solutionem sequendā circa fideicommissum: nam cum pro-
ueniat ex substantia paterna, & in eo verificetur omnes rationes, quæ pro legato supra expenduntur, eisdem regulis metiendum est, maxime quia textus in d. l. Omnimodo §. Et hæc quidem, expresse loquitur de fideicommissio, & textus in d. Authent. Nouissima, in verbis ibi (quoque titulo) etiam fideicommissum comprehendit, nec in eo aliqua differentia ratio excogitari potest quoad intentum, & ita ex mente Bartoli tradit Alciat. in d. l. In quartam, num. 31. Menchac. d. num. 243. *Peregrin.* dict. articul. 36. num. 121. & est de mente omnium, quos proxime citauimus, præcipue Mangilij d. num. 14. qui communiter pertranseunt cū hac doctrina, quæ est verissima, si intelligatur de legato, & fideicommissio pure, & sine aliqua cōditione relicto, in quo fatur communis.

27. Circa legata vero, & fideicommissa, quæ sub conditione relinquuntur, potest controuerti, an in legitimam debeant computari, supponendo prius terminos habiles, v. g. si testator instituat filium suum in dimidia legitimæ, & ab alio coherede præleget titulo legati, vel fideicommissi, reliquam dimidiam sub conditione, vel in diē, in his terminis quaestio versabitur, an à tēpore mortis

mortis paternæ debeat filius habere dimidiam sibi titulo institutionis relictam, & in simul supplementum ex reliquo aceruo hæreditatis, ita vt legatum, seu fideicommissum conditionale quoad supplementum non consideretur, sed statim repleatur legitima, & postea adueniente die, vel conditione etiã lucretur filius legatum, & fideicommissum, nec teneatur illud in legitimam imputare. An è contra teneatur filius legatum, seu fideicommissum sic conditionale in legitimam statim imputare? Et quod statim sit imputandum reiecta conditione, vel die tenet *Menchac. d. §. 30. num. 244. argum. l. Quoniam in prioribus Cod. eodem titulo de inofficioso testam. vbi à legitima reijcitur omnis cõditio, & grauamen ipso iure; ergo legatum, & fideicommissum in legitimam imputatur, vt supra diximus, sequitur conditionẽ reijciendam esse de illo, ac de legitima, & videtur hæc opinio colligi ex mente Bart. in d. l. In quartam n. 14. vbi ait in hoc casu reijci conditionem ex supplemento legitimæ.*

7.
28. Sed merito Doctores communiter docent contrarium in his terminis, legitimam esse supplendam de bonis, & substantia paterna, & deinde si cõditio adueniat posse filium etiam ultra legitimam legatum, seu fideicommissum lucrari; quod probatur ex eo, quia legitima statim supplenda est de substantia patris *textus capitalis in l. Scimus §. Reple-*

tionem C. inofficioso testamento, quod statim a tempore mortis inducendum est iuxta d. l. Cum quaritur Cod. eodem titul. l. 1. §. Si impuberi, D. de Collat. bon. l. final. D. de liber. agnoscend. Cephal. consilio 148. num. 29. sequitur nõ posse in hoc supplementum imputari illud, quod adhuc acquisitum nõ est pendente cõditione, quia imputatio supponit rem iã acquisitam, l. 1. & 2. D. de Compensationibus, & sine alijs philosophyæ documentis probat text. expressus in d. l. Scimus §. Cum autem, vbi iubet imperator, vt si filio sit vniuersale fideicommissum relictum ab herede scripto potest statim legitimam integram, nulla dilatione impediẽte percipere, deinde adueniente cõditione reliquum acquirere, cum ergo eadẽ sit dispositio de parte, quæ de toto l. Quæ de tota D. de Rei vëdicatione, fit consequens Mathematicum, quod in terminis nostris filius debet percipere supplementum legitimæ, mox sine aliqua dilatione, vel conditione spectata, postea autem si conditio adimpleatur accipiet legatum, vel fideicommissum, nec tenebitur illud imputare d. §. Cum autem, & euidentius demonstratur quia potest non adimpleri conditio, quo casu nihil legati nomine deberetur, & si hoc legatum imputaretur iam minus esset in legitima, quod esse non potest, & hanc partem sequuntur, sicut dixi communiter Doctores, vt per Cephalum, cons. 183. num. 25. Paris.

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

cons. 56. numer. 19. lib. 3. *Casar in dict. leg. In quartam numer. 122.* & tenet *Menchac.* sibi contrarius §. 10. numer. 388. *Peregrin. dict. articul. 36. num. 112.* Post *Bald.* & *Salycet.* in dict. §. *Repletionem*, *Corneus consil. 106. ad finem. lib. 2.* *Roland. consil. 29. n. 15. lib. 4.* *Ripa in d. l. In quartā num. 218.* *Angil. d. quæst. 48. num. 21.* & sequent.

Nec fundamentum *Menchac.* supra num. 244. aliquid probat quia si dubitationem aliquam habere posset, esset solummodo ante decisionem dict. §. *cum autem*, sed post illā omnis dubitandi occasio præcluditur, vt ipse tenuit dict. n. 388.

29. Infertur etiam data à patre per donationem causa mortis imputāda esse in legitimam. Ratio est, quia donatio causa mortis magis accedit vltimæ voluntati, iuxta principium. *Instit. de donat. l. vltim. Cod. de donat. causa mortis, post Couarru. 3. part. Rubrica de testamentis Matiençol. 7. titul. 10. glossa 2. à num. 3. lib. 5.* *Molin. de iustia disputat. 288.* *Pich. in dict. principio à nu. 13.* Sed regulam posuimus supra quod omnia peruenientia ad filios ex substantia paterna in legitimam imputantur quouis titulo per vltimam voluntatem, dict. *Authentica Nouissima*. igitur, &c. tradit *Casar. in dict. leg. In quartam num. 369.* per duo iura, quæ citat in leg. *Si non mortis à contrario sensu D. de inofficioso, leg. Papinianus §. Si quis mortis eodem, Picus in d. l. In quartam à num.*

201. *Corraz in leg. Filium quem habentem Cod. Familia erisc. Angil. quæstion. 36. num. 25.* vbi citat leg. *Etiā, §. penultim. D. de bonis liberator.* arguendo de patrono ad filium, & apud me res est indubitabilis.

Difficilior casus est, si pater instituat filium in re aliena, vel ei leget, vel fideicommissum reiinquat, vel donationem causa mortis efficiat, an hæc res aliena debeat imputari in legitimam, & negant cōmuniter scribentes cum *Bartol. in dict. leg. In quartam vbi Picus num. 59.* testatur cōmuniter receptum, ex quo refert *Menchac. d. lico num. 240. per textum in dict. leg. Scimus §. Repletionem Cod. de inofficios.* vbi probatur, quod ea; quæ extra patrimonium patris ad filium perueniunt in legitimam non imputantur, idē ex *Authentica Nouissima, iuncta Authent. vnde si parens Cod. eodem;* cum ergo omnia relicta supradicta non ex patrimonio patris, sed ex re aliena ad filium perueniant, sequitur non venire imputanda.

Sed à prædicta sententia merito recessit *Menchac. dict. num. 140.* vbi, nemine relato, tenet legatum seu fideicommissum de re aliena imputandum, quando hæres tenetur illud luere, & præstare filio hæredi, eandem sententiam tenuit ante ipsum *Berengarius ad d. leg. In quartam num. 93.* *Ripa ibidem, num. 139.* sequitur *Peregrin. dict. articul. 36. numer. 106.* quibus libenter adhæreo. Ratio est, quia legatum, & fideicommiss-

30.

31.

commissum de re aliena relictum valet, & vel res ipsa, vel æstimatio præstanda est, §. *Non solum Institut. de legatis, leg. Cum alienam Cod. eodem titulo, l. Non dubium D. de legatis 3.* & institutio in re aliena certa facta reputatur legatum, iuxta *l. Quoties Cod. de heredib. instit.* ac proinde licet relictum sit de re aliena, tamen cum æstimatio danda sit de hæreditate, nõ potest dici provenire extra substantiam paternam, imo ex ipsa. Nec credendum est mentem *Bartoli dicto loco* fuisse aliam, sed solum iuxta terminos *dict. §. Repletionem*, cum id, quod ad filium pervenit, nullam dependentiã habeat ab hæreditate patris, ut *Doctores proxime citati* contendunt.

32. Quarto infertur controuersum esse, an data conditionis implende causa debeant in legitimam imputari? & pro parte affirmatiua scripserunt *Menchc. dict. §. 30. nu. 247. cum duobus sequentibus, Torniell. ad leg. In quartam numer. 19.* Moti ex eo, quia licet re vera, datum causa conditionis implendæ proveniat extra patrimonium testatoris, tamen, subtilitate iuris perspecta, ab eo dimanare dicuntur, quia legatarius, seu hæres grauatus fuit illa præstare, argumento *leg. Ab eo Cod. de fideicommissis §. 1. Institut. de singulis rebus per fideicommissum relictis*, ergo imputanda sunt secundum regulam, quam supra constituimus. Deinde quia valet argumen-

tum de legitima patroni, ad legitimam filij, *l. vltim. versiculo et ceterum Cod. in officioso testamento*, sed in legitima patroni certum est, imputari accepta causa conditionis implendæ, *leg. Etiam §. Si patrono D. bonis libertorum.* Vltimo, per decisionem *leg. Papinianus, §. Si conditioni D. de inofficioso testamento*, ubi quemadmodum legata, donationes, & aliæ mortis capiones querelam in officiosi excludunt, quia legitimam replent, ita similiter accepta causa implendæ conditionis excludunt querelam, quasi succedant in locum legitimæ, & pro hac parte testatur *Corrasius in l. Filium, quem habentem num. 95.* esse communem sententiam ex mente *Bartol. & Fulgosiij*, quos citat.

Negatiuam tamen sententiam amplectuntur cõmuniter *Doctores*, quam vere communem esse, & contrariam illi *Corrasius* falso dicit communem, scribit *Menchc. supra citato loco, num. 246. cum Pico in d. l. In quartam nu. 67.* qui tamen in alio casu loquitur, sed hanc cõmunem cum glossa in *d. l. Filium quæ habentem tenet Corras. supra Angel. & Immol. quos sequitur Alexand. num. 19. d. l. In quartam, sequitur Martia de success. legali quest. 25. articulo 11. num. 7. & sequent. Lancelotus Politus d. l. Filium num. 103. & ibi Succinus iunior num. 115. Casar in d. l. In quartam à num. 360. ubi Ripa num. 36. cum sequenti, pro qua expendunt *d. l. Scimus §. Repletionem*, ubi non im-*

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

putantur quę veniunt aliunde, quā a substantia paterna, sed hęc quę dantur causa conditionis implēdę veniunt extra patrimonium paternum *l. Paulus 4. D. de rebus dubijs, ergo, &c.* Secundo, quia legitima statim defertur à die motis paternę, *l. Quoniam leg. Scimus in principio cum alijs Cod. inofficioso testamento*, sed si adimplementum conditionis expectaretur, iā in legitima hoc modo induceretur dilatio, ne ergo hoc inconueniens sequatur dicendum est, nullo modo esse imputāda quę dantur causa conditionis implēdę, & hanc communem sequitur *Cæsar proxime nu. 364.* maxime per primum fundamentum modo relatam, quod tale datum non prouenit ex dispositione testatoris, sed habetur iure aduentitio, *l. Sed si sic 6. §. 1. D. de legatis 3. l. Qui fundum §. Filios D. ad legem Falcidiam*, & per consequēs cessat imputatio, & hęc opinio vera est in datis, & acceptis extra patrimonium paternum iuxta iura modo citata, quando darū prouenit extra bona paterna, prout quando legatarius fideicommissarius hæres, vel similis grauantur, dare seruum, equum, vel quid simile proprium etiā causa conditionis implēdę: nam licet grauamen sit à patre impositum, tamen datum non cadit sub dispositione, *leg. Si quis sub conditione D. si quis omiſsa causa testamenti, &c. et. Mantica de coniectur. lib. 1. titul. 2. num. 4. Barbosa 1. part. Rubricę D. soluto matri-*

monio à num. 42. Castill. tom. 4. cap. 55. à num. 14. Si autem datum causa conditionis implēdę procedat de proprijs bonis paternis, tunc vera est prima sententia, dum ait imputandum esse, & si attente legatur, *textus in dict. l. Etiam 3. §. Si debita D. de bonis libertorum*, in hoc casu procedit, ibi (*si tantum sit de bonis liberti profectum*) quibus verbis nos docet Consultus, ibi tunc solum data implēdę cōditionis gratia imputari, quando sunt profecta ex bonis liberti, admissio ergo argumento de legitima patroni ad legitimam filij, satis ostenditur etiā data conditionis implēdę causa quando ex bonis paternis proueniunt imputari, facit *textus in leg. Quidam testamento §. final. D. de legat. 1.* & hanc sententiam admittunt *Ripa supra num. 138. Peregrin. dict. artitul. 36. num. 119. Mangilius question. 24. num. 28.* & si dubitent de argumento de legitima patroni ad legitimam filij in casu *leg. 1. Cod. de his, quę sibi ascr. iuncta leg. Si quis legatum §. final. D. ad legem Cornel. de falsis*, tamen omnes communiter illud admittunt, maxime *Succin. in dict. leg. In quartam num. 118.* Quærere potest quis de ratione differentię cur in primo casu data implēdę conditionis causa nō imputentur; In secundo vero maxime; Respondeo secundum principia in hac materia, priori casu testatorem non cense-ri cogitasse de imputatione, cum solum

solum grauaret, vt data exirent de bonis alienis propter iuris censuram d. §. Repletionem cum qua in dubio visus est se conformare iuxta vulgare actionem, l. *Heredes mei* §. *Cum ita* D. ad Trebellianum de quo Menoch. lib. 4. *presumption.* 202. num. 1. *Castillo tom.* 4. *cap.* 35. *à principio;* ac proinde praesumitur non cogitasse de imputatione, maxime cum non posuerit illa in dispositione iuxta supradicta. At vero in secundo casu eadem iuris dispositio dicitur esse imputanda, ex eo, quia procedunt ex bonis paternis d. §. *Repletionem* d. §. *Si debita*, nec habetur respectus ad dispositionem testatoris, quia licet non sit dispositiua, tamen praesumitur conformis censuræ iuris.

Nec retenta prædicta resolutione obstant argumenta pro prima sententia supra relata; primū enim, & secundum nobiscum assentiunt, solum ad §. *Si conditioni* l. *Papinianus*, de est responsio. Dico ergo textus in dict. §. *Si conditioni* non excludere

35. filium à querela, de qua ibi erat quaestio, ex eo, quia tenetur in quartam imputare data ab hærede conditionis implendæ causa, sed ex eo; quia censetur accipiendo de manu hæredis illud, quod testator iussit, approbasse patrum iudicium, contra quod ex postfacto venire non valet, ex textu in l. *ult.* D. eodem titul. l. *Nihil inter est* 12. D. eod. titul. notat *Cald.* ad §. *Tutor Inst.* eod. n. 1. *Corneus consil.* 167. lib. 4. *Menchac.* §. 10. lib. 2. num. 535. Et comprobatur, qua si

in illo textu ageretur de imputatione, videndum erat, an data conditionis implendæ causa completerent quartam, vel non, de quo nec verbum ibi per Iureconsultum, & hūc intellectum, quem sequimur, sequitur *Cuiacius in recitationibus ad illum textum*, ex quibus deducitur eandem resolutionem quam circa data causa implendæ conditionis sequimur, ampliandam esse ad data causa modi implendi, ex identitate rationis, quæ in hoc casu datur, d. §. *Debita iuncta* l. 1. *Cod. de his quæ sub modo vbi gloss. tenet Menchac.* d. num. 242. & ante illum *Paulus de Montepico, in d. l. In quartam* n. 179. vbi ex mente *Bartoli* videtur nostram resolutionem amplecti, addo *Margilium quaest.* 12. num. 1.

Consequitur etiam quod si filius institutus in minori parte sibi debita accepit aliquid ex pretio alicuius rei, in qua oneratus fuit à pariete, vt certo pretio venderet Titio, venire in imputationem; in terminis, l. *Qui fundum* 86. in principio, l. *In ratione* 30. §. *Tametsi*, l. *Si dignum* 19. D. ad l. *Falcidia*. Nam pretium hoc proculdubio à patris substantia descendit, quatenus tale necessario imputandum est, iuxta conclusionem à nobis firmatam ex d. §. *Repletionem* docet *Bart.* n. 3. in d. l. *In quartam*, *Menchac.* d. n. 242. in fine, & est verissima resolutio ex supradictis.

Querunt etiam scribentes an illud quod filius capit ex substitutione scripta in testamento pa-

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

37. paterno, & de bonis ipsius patris, vel etiam filij impuberis, imputandum sit in legitimam? In qua quaestione verissimam partem negatiuam diximus, quam sequuntur cōmuniter in substitutione pupillari *Alexand. num. 20. in leg. In quartam vbi Picus num. 265. Berengar. 117. Ripa nu. 217. Menchac. lib. 1. §. 10. num. 389. Politus in l. Filium quem habentem nu. 129. C. famil. erciscunda vbi Corras num. 212. qui de communi testatur, Caesar. d. l. In quartam num. 365. vbi Alciat. num. 33. Peregrin. d. artic. 36. num. 115. Mangil. quaest. 12. num. ultim. Nititur hæc communis in eo, quia hæreditas, quam filius acquirit ex pupillari substitutione, non dicitur hæreditas patris, sed hæreditas filij, iuxta l. Papinianus §. Sed nec impuberis D. in officioso testamento, §. Igitur Inst. de pupillari l. 1. §. Veteres D. de acq. possession. sed constat bona illa quæ non proueniunt ex substantia paterna non imputari in legitimam, iuxta d. l. Scimus §. Repletionem Cod. in officioso testamento. ergo, &c. Vnde prouenit, quod spurius, quem pater hæredem instituere prohibetur *Authentica ex complexu Cod. de incestis nuptijs*, potest ab eodem patre substitui pupillariter impuberi, l. Si is 6. D. vulgar, & pupillari. *Menoch. lib. 4. presumpt. 96. num. 14. Costa cap. Si pater verbo bona omnia à num. 6. Gutier. lib. 5. pract. quaest. 55. numer. 6. Caldas §. Tam autē Inst. de in officioso testamento num. 12. & nu. 24. Cuiac.**

*ad titulum Cod. de infirmam. pen. ce. libat. addo Gothofred. in dist. leg. Si is. Denique facit leg. Sed si plures 10. §. Filio D. de vulgari. Ultimo, quia legitima filij substituti à die mortis paternæ statim debetur, nulla expectata cōditiōe ac mōra, d. l. Omnimodo d. l. Quoniā in prioribus, sed hæreditas, quæ prouenit ex substitutione pupillari potest accrescere post annorū spatiū, quia impubes adire potest, & postea decedere intra pupillarem ætatem, tēpore, quo iam substitutus suam integram habet legitimam; Nec imputatio admitti potest ex regula leg. Scimus §. Cum autem Cod. in officioso testamento, Costa cap. Si pater glossa in re certa nu. 34. & supradiximus, ex quibus prædicta resolutio fit infallibilis, quam etiam Doctores admittunt ex prædictis fundamētis in substitutione exemplari, quæ filio mente capto fit, iuxta §. Qua ratione Inst. de pupillari substitutione l. Humanitatis Cod. impub. & alijs substitut. tradit *Menchac. d. §. 10. num. 389. Caesar in d. l. In quartam num. 365. ad finem, post Alex. consil. 177. lib. 5.**

Quid firmandum circa accepta per substitutionem vulgarem? In quo puncto negatiuam sententiā defendunt *Caesar in d. l. In quartam, 383. cum Menchac. d. §. 10. nu. 384.* cum duobus præcedētibus, sed ante illos tenet *Costa in cap. Si pater glossa, in re certa, à num. 27. Angel, & Immol. in l. Suus quoque D. de heredib. Inst. Suar. l. Quoniā ampl. 9. Ripa d. l. In*

d. l. In quartam num. 214. Mouentur prædicti, quia cum omnis dilatio reiiciatur de legitima ipso iure, d. l. Scimus d. l. Quoniam in prioribus, & lex ipsa statim legitimæ supplementum filio cōdonauit: vnde cum legitima iam sit repleta, sequitur illud quod postea per substitutionē vulgarem eidē filio accrescit, præcipuum remanere penes eundem, iuxta dict. §. Cum autem. Deinde quia ad effectum, vt prædicta imputatio per vulgarem substitutionē inducatur, præcise requiritur, vt caducet prima institutio, & secundus gradus intret locum illius, vt statim mortuo parente filio deferatur hæreditas iuxta supradicta.

39. Sed contrarium defendunt Doctores communiter Alciat. in d. l. In quartam num. 34. vbi Beregar. in spectatione 3. num. 116. post Bart. ibi, num. 14. optime Picus num. 264. Iason. in d. l. Scimus not ab. 8. Alexand. num. 21. in d. l. In quartam, Corrasius ad d. l. Filium num. 104. Mouentur, quia filius vulgariter substitutus, qui institutus est in minore quātitate legitimæ ipso iure censetur institutus in supplemento legitimæ ex regula d. l. Quoniam, dict. l. Scimus: ergo tenetur in legitimā imputare illud, quod ex vulgari substitutione ad illum peruenit, sed re bene per spectata de rigore, prima sententia notiorum verior est, quia si communis fatetur supplementum legitimæ ipso iure a morte paterna rescari, & accommodari filio instituto in

minori parte, iam non succedit filius in tali supplemento iure substitutionis, sed per conditionē ex lege, quæ legitimam supplet, quia lex Quoniam in prioribus, licet reiiciat conditionem de legitima, nō corrumpit nec mutat formam, & substantiam dispositionis trāsferendo substitutionem in institutionem, etiam si postea hæres scriptus non adeat, illa hæreditas nō potest imputari tum ex d. §. Cum autem l. Scimus, tum etiam, quia legitima repleta est, nec fit locus imputationi. Nec dicas cum communi supplementū deferri filio ex vulgari substitutione, quia hoc repugnat principijs dictantibus legitimam honorabili institutionis titulo esse relinquendam, nec duplex titulus institutionis potest cadere circa eādē rem. Vnde licet communis, & altera sententia in effectu idem doceat, tamen maxime discrepant in modo docendi in quo præualet recentiorum sententia, quam secutus fuit præceptor insignis Barbosa ad titulum de vulg. num. 26. & 27.

Ex qua resolutione inferitur firmandum esse non imputari bona illa, quæ filius capit ex substitutione reciproca, vel fideicommissaria scripta in testamento patētis, quod probatur, quia filius debet præcise esse institutus in aliqua re dict. §. Aliud quoque capitulum, aliter nec testamētum, nec substitutio aliqua in illo sustinetur. Deinde lex ipso iure supplet legitimam, d. l. Scimus,

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

d. §. Repletionem: ergo non potest dari imputatio circa res ex post facto per reciprocā, vel fideicommissariam substitutionem ad filiū peruenientes, d. §. Cum autem, ita ex antiquioribus scribit *Menchac. d. §. 10. num. 385. & 387. Peregrin. fideicommissis articul. 36. num. 116.* cum expressa doctrina *Baldi in d. l. Scimus num. 6.* sic firmantis, quidquid inaduertenter contrarium scribat *Mangilius d. quest. 12. num. 29.*

42. Subijcitur iam non esse imputandum illud, quod filius capit ex substitutione legatario facta in terminis *l. Ut heredibus D. leg. 2. l. Si legata C. de legatis, Costa cap. Si pater, gloss. interdum num. 35. & sequenti, Conar. in cap. Raynucius §. 4. num. 1. Gomes tom. 1. cap. 3. nu. 25. Peralta in l. Celsus de legat. 2. num. 13. Peregrin. de fideic. art. 15. num. 2. Iosephus in l. Cum avus lib. 6. cap. 18. n. 56. Mateacius lib. 1. de legatis & fideicommiss. cap. 6. Faber decad. 47. error. 6. ad finem, ex præcitato principio, quia legitima est portio à lege taxata tempore mortis filio præstita sine aliquo onere, seu dilatione d. l. Quoniam cum supracitatis, constat autem supplementum legitimæ eodem tempore cōiungendum esse: ergo si substitutionis casus adueniat, non est in legitimam imputandum, ita *Bartol. num. 14. in d. l. In quartam, quem sequitur Ripa ibi num. 217. Menchac. d. §. 10. num. 375. quem refert Mangilius dict. quest. 12. num. 28.* vbi testatur esse magis cōmunem Cor-*

razius in dict. leg. Filium num. 205.

Verum ab hac sententia recedūt 43. *Alex. in d. l. In quartam num. 20. in fine, Paulus de Montepico num. 266. Berengar. num. 218. idem Alex. cons. 177.* vbi testatur pro ista parte stare cōmunem sententiam *Bare, quem sequitur Succinus Iunior, dict. l. In quartam num. 147. Mangil. d. quest. 12. num. 28.* Mouentur, quia vel legatarius adiuit, vel non, primo casu sumus extra quæstionem propter regulam, *l. post aditam Cod. de impub. & alys substit.* Si non adiuit ceterum legatum à principio filio substituto datum, iuxta leg. *Si tibi homo 88. §. Cum seruus D. de legat. 1. de qua Costa cap. Si pater glossa consequenter, & filia num. 32. Cavallos quest. 758. Peregrin. artic. 49. num. 11.* Cum ergo in hoc casu semper censeatur legatum à principio fuisse filij, nihil mirum si veniat imputandū in legitimam, iuxta regulam affirmatiuam, dict. §. Repletionem, de qua supra.

Sed in hac opinionum contrarietate medium sequendum dico, quod iam scripsit *Menchac. d. num. 375. versiculo quid tenendum,* distinguendo inter illum casum, quo legatum caducauit in vita testatoris, ita vt post ipsius mortem statim sit locus substitutioni, & inter illum, quo conditio substitutionis ex interuallo post mortem testatoris euenit, Primo casu vera est secunda sententia, *Alex. Pici, Bereng. & aliorum quos proxime citamus.* In secundo

cundo vero prima est verior, vt ex dictis aperte legenti constabit. Ratio distinctionis facile colligitur ex dictis. Nam quando legatum caducauit in vita testatoris filio debetur purè tempore mortis, & imputatur. Quando vero primus legatarius viuit dependet conditio legati ex futuro euentu, quem legitima non patitur *d. l. Scimus cum supra citatis*, ex quibus omnibus constat *ultra d. §. Repletionem*, ibi (vel ex substitutione) generaliter summenda esse, ita ut obueniētia filio ex quacumq; substitutione siue pupillari, siue vulgari, seu fideicommissaria, siue etiam facta in legato etiam si ex bonis paternis impleatur in illo temporis interuallo a morte testatoris vsque ad tempus, quo filius petat legitimæ supplementum. Adhuc enim lucrabitur bona ex substitutione de lata, nec tenebitur illa imputare. Ratio est illa iam sæpius supra inculcata, quia repletio fit ipso iure à morte parentis, *d. l. Scimus in principio iuncto §. Cum autem*; quanuis enim requiratur acceptatio, & petitio eiusdem filij, vt legitima repleatur. Ut notat Bald. in l. Si constat. C. de compensat. post glossam 2. in d. l. Scimus. Iason. in l. De pupillo §. Qui opus num. 3. D. de noui operis, Tiraquel. l. Si vnquam, verbo, reuertatur, à num. 20. Caldas de extinctione emphit. cap. 17. à num. 4. hæc acceptatio procedit ad effectum, vt legitima filio irrevocabiliter acquiratur, ad effectum autem reple-

tionis de quo agimus, mox à morte parentis suppletur ipso iure, & ei irrevocabiliter acquiratur, etiam ante acceptationem; Vnde recte consequitur filium non teneri imputare prædicta bona, quæ ex casu substitutionis ad illum peruenierunt, etiam antequam peteret hæreditatem, sed ex substantia paterna habebit supplementum, quod lex ei defert ipso iure, & ulterius lucrabitur quod ex substitutione ad illum devenit medio illo tempore.

Idem circa quæsitæ ex iure accrescendi quæri solet, vtrum veniāt imputanda? & affirmatiuam partem sectantur communiter Doctores per textum in d. §. Repletionem sibi (vel ex iure accrescendi,) vbi glossa, Bald. Salycet, Paul. Aretin. & Iason. Bart. d. l. In quartam in fine, iunctis verbis d. §. ibi (vt puta ususfructus,) quia imperator ibi restringat casum iuris accrescendi ad solum ususfructum, in quo specialiter constituit, non imputari, in omni autem portione alia quæ per ius accrescendi deferatur portioni, in qua filius est institutus, contrariam regulam ponendam esse, videlicet, quod imputetur, & hanc sententiam tenet Magilius d. quæst. 12. num. 10. & sequenti licet postea rem inuoluat, Alciat. d. l. In quartam n. 35. in med. Paulus de Montepico ibi nu. 266. ex eo quia portio, quæ peruenit ad filium ex iure accrescendi dimanat ex substantia paterna, ex iudicio ipsius patris, quia ius accrescendi dicitur tacita institutio,

institutio, d. l. Si Titio §. Iulianus D. de legatis secundo, Mantica de coniect. lib. 4. titul. 10. n. 13. Menoch. consil. 152. & cons. 220. & de presump. lib. 4. presump. 176. Cost. glos. legavit, num. 15. Surd. de alim. titul. 8. priuil. 5. Castillo tom. 2. cap. 4. à num. 121. Peregrin. art. 16. à n. 58. Faber. de coniect. lib. 18. c. 14. sed regula est, quam supra posuimus affirmatiuā, filium teneri imputare in legitimā omnia, quæ ex patrimonio patris secundum eius iudiciū, ad illum perueniunt: ergo, &c.

47. Sed ab hac sententia recedunt plures, & grauisissimi Doctores, Bereng. in dict. l. In quartam, num. 91. Menchac. d. §. 10. num. 377. & 381. Peregrin. d. articul. 36. nu. 117. Casar ad d. l. In quartam nu. 385. quanuis falso dicat Doctores communiter hoc sentire, & illam defendit præceptor insignis Barbosa supracitatus, in d. titul. de vulgari nu. 27. ad finem, quæ aperte corroboratur ex hucusq; dictis, cū enim legitima ipso iure repleatur tempore mortis paternæ, non potest dependere ex repudiatione partis accrescentis, vel quia hæres nolit adire, vel quia non posset ex aliquo defectu. Nec sensus d. §. Repletionem est ille, quem communis assignat, sed alter cum quo transeunt Doctores huius nostræ sententiæ, nempe verba illa, (vt putata vsusfructus) non poni ab Imperatore restrictiue, sed tantum gratia exempli, ideoq; non restringunt regulam generalem ad casum spe-

cialem vsusfructus, qui cum proprietate consolidatur, verum est enim in eo exemplo manifestam occurere æquitatem, ne filius teneretur expectare consolidationem vsusfructus; in quo datur ius accrescendi, etiam post primam acquisitionem, iuxta regulam l. 1. §. Interdum D. de vsusfructu accrescendi, longaque, ac fera dabatur spes, vt vsusfructus rediret ad proprietatem, vt considerant auctores supracitati, & sentit hanc interpretationem Cuiacius lib. 13. respōsorū Papiniani super, leg. Quod de bonis §. Quod auus D. ad legem Falcidiam column. 2. Vltcrius tamen aduertendū est, quod si hæc pars accrescens iam tempore mortis paternæ caduca reperiretur, tūc merito imputāda venit, vt supradiximus circa substitutionē legatario factam, si vero fiat caduca post mortē paternæ recte procedit resolutio supraposita quæ deducitur ex mente d. §. Repletionē, quia ius accrescendi nō procedit in illis portionibus quæ tempore testamenti pro non scriptis habentur, iuxta l. Si Titio 7. l. ultim. §. Seco D. legat. 2. cum multis alijs, Menchac. de creat. §. 10. à num. 91. Duaren. in l. Si duobus 16. D. leg. 1. & lib. 1. de iure accrescend. cap. 18. Pichard. in §. Si eadem num. 63. vbi etiā Cardoso illatione 9. n. 5. & illat. 23. num. 24. præceptor Veiga ad dict. l. Si duobus.

48. Similiter etiam vsusfructus, qui cum proprietate consolidatur, non imputatur in legitimam, vt decidit
Imperator

Imperator, in dict. §. Repletionem, quocumque modo accipiatur: Nam ususfructus, licet de bonis defuncti descendat, tamen filio acquiritur iure consolidationis cum proprietate, cui natura sua accrescit, tenet *Menchac. d. §. 10. num. 378. Cuiac. in proxime citato loco*, declarando cum eodem *Menchac.* quando ususfructus accessit post mortem paternam, quia non tenetur filius illam consolidationem expectare: secus autem si iam in vita patris consolidatio facta est, tunc enim tam proprietatis, quam ususfructus imputabitur, ut aduertit *Menchac. ubi supra.*

49. Ex prædictis apparet non imputari in filiorum legitimam illud, quod filius capit ex quacumque substitutione etiã scripta in testamento paterno, & ita à fortiori quod consequitur ex testamento, seu substitutione facta in alieno testamento, & hoc non solum quando extraneus grauatus est, sed etiam si pater ipse sit oneratus restituere, quod ostenditur, quia legitima deducitur de substantia paterna *d. §. Repletionem d. Authentica Nouissima l. Cum quaeritur, Authentica unde si parens Cod. inofficioso, Costa cap. si pater glossa in re certa num. 15. Menoch. de arbitr. casu 163. Valasc. de partitionib. cap. 19. Peregrin. d. artic. 36. à num. 72. Sigismundus Scacia de iudicijs 2. part. cap. 9. num. 1174. Mangilius quaest. 125. num. 36. post Ordinarios, ibi sed hæc bona, quæ aliunde proueniunt nõ exeunt de substantia paterna, ut*

patet: ergo imputanda non sunt, & ita firmant pro regula communiter Doctores in *d. §. Repletionem, Bartol. d. l. In quartam num. 10. ubi Ripa à num. 134. Casar n. 358. Menchac. lib. 3. §. 30. num. 241. Peregrin. d. artic. 36. num. 104. & 107. Mangilius dict. quaest. 12. num. ultim.* unde Doctores inferunt ad varias quaestiones, nempe ad bona, quæ filio debentur ex hereditate materna, vel ex transitu materno ad secunda vota, vel similia. Nam cum hæc omnia filio acquirantur aduentitio iure, & extra patrimoniũ paternũ, etiam effugiunt imputationem iuxta communem Doctorum proxime citatorum.

Limitant tamen hanc regulam, quando bona illa ab extraneis relicta ipsi filio fuissent contemplatione parentis, non vero contemplatione filij; nam hæc bona dicuntur profectitia non vero aduentitia, ut probant Doctores communiter, argumento *textus in l. Sed si plures, 10. §. In arrogato D. de vulgari ubi Bart. Paul. Iason. Corneus consil. 81. dub. 2. lib. 1. Roland. consil. 10. Paul. 95. si dicta Cornelia, Picus in d. l. In quartam num. 59. ubi Ripa num. 139. Corras. dict. l. Filium quem habentem num. 98. Menchac. d. §. 30. nu. 249. Peregrin. dict. articul. 36. num. 109.* Ratio est quia datum contemplatione patris dispositione iuris censetur ipsi patri datum, & ab eo ad filium profectum, constat ergo, omnia quæ exeunt à patrimonio paterno,

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

terno, quando libera filio adueniūt tēpore mortis imputari, iuxta hucusque dicta, igitur, &c.

Declaranda tamen est hęc resolutio, vt procedat in illis rebus, quę pure tempore mortis paternę filio sunt delatę, non autem in illis, quę conditionaliter sibi fuerint relicte: Nam quemadmodū, si de substantia paterna exiissent non imputantur, ita a fortiori, si de aliena quantumuis cōtemplatione patris relinquuntur, iuxta vulgare illud propter quod vnumquodque tale, &c. *Authentica multo magis C. sacrosanctis ecclesijs*, quę dicta sufficiant circa primum articulum de relictis per vltimam voluntatem.

Secundus Articulus.

51. **A**grediendo secundum articulū de datis inter viuos, Doctores communiter solent regulam negatiuam de iure cōmuni constituere, nempe quod data filijs inter viuos a parentibus, nō veniunt imputanda. Mouentur, quia legitima replenda est de bonis paternis, quę fuissent in patrimonio patris tempore mortis d. §. *Repletionem, iuncta l. Cum queritur C. inofficioso testamento. Authentica Noctissima eodem titulo*; sed quę filius penes se habebat non sunt de substantia patris: ergo non cadunt sub imputatione, ita *Bartol. d. l. In quartam num. 10. & ibi Ripa num. 143. Torniello num. 93. Cazar num. 386.*

Coras. d. l. Filium num. 214. Peregrin. d. articul. 36. num. 124. vbi adducit textum, quem appellat expressum in *l. Si quando §. fin. C. inofficioso testamento*, quem communiter notant Doctores dū Iustinian⁹ ibi insinuat filium teneri imputare in legitimā donationes paternas, si ea conditione fuerint factę, vt illas teneatur cōferre, quasi si simpliciter fuerint traditę, non teneatur, probantque per *l. Illud Cod. de collationibus*, vbi tunc solum imputantur donata inter viuos, quando expresso iure id cauetur.

Sed quanuis communis prædictam regulam negatiuā corstituat, mihi affirmatiua probanda semper visa fuit vt donata a patre simpliciter inter viuos veniant imputanda in legitimam, quod probatur ducto argumento de legitima patroni, ad legitimam filij, *l. final. Cod. inofficioso testamento*, sed in legitimā patroni imputantur donata inter vivos, *l. Etia §. Si debita D. de bonis libertor*: ergo etiā donata filijs imputanda sunt. Deinde probatur *ex leg. Quoniam nouella Cod. inofficioso*, vbi dos, & donatio propter nuptias imputantur. Tertio retorqueo argumentum de textu in *d. l. Illud C. de Collationibus*, vbi secundum genuinum sensum de quo infra suo loco in donatis inter viuos, nisi per donantē expresse caueatur, vt veniāt ad collationē, venire nō debent, & melius *ex Authentica ex testamento C. eodem titulo de Collationibus*, vbi probatur

probatum in omnibus datis, vel ex dote, vel ex alia causa, vel per donationem simplicem, tunc solum cessare collationem, quando pater designavit expresse, ne in collationem veniret, ita ut sensus directus illius *Authentica* sit, omnia quocumque modo donata per patrem filiis esse conferenda, & imputanda, quæ pater expresse non designaverit ne veniant imputanda, quicquid communis sententia ibi restringat verba illa (*& aliorum datorum*) ad donationes similes dotibus, & existis fundamentis moti sunt legislatores Lusitani ad hanc regulam sic generaliter proponendam *lib. 4. titul. 97. à principio*, sentit *Decius in dicta Authentica ex testamento, numer. 6. Cuiacius 3. observation. cap. 30. & in posthumis ad titulum Cod. de Collationibus versiculo, non est omittenda*, ubi ait de iure veteri regulam esse contrariam, *Suar. observat. 33. Valasc. de partit. cap. 13. num. 91. Molin. de iustitia disputat. 243. num. 5. Preceptor Veiga de actionibus super §. Quædam primarius olim Hector Rodriguez, quem refert, & sequitur Mendez à Castro in leg. Cum oportet Cod. de bonis, quæ liberis 1. part. à num. 61. alios citat *Surd. consilio 143. à principio, & num. 4. & 5. pro qua facere videtur leg. 3. ad finem, tituli. 4. part. 5. & inferius, late de hac regula constabit per discursum omnium donationum. Nec motiva communis etiam de iure Communi plurimum vigent, quia ad primum sa-**

tisfit ex eo, quod legitima de bonis paternis censetur repleta, quando penes se habet bona, quæ pater in vita assignavit; nam si penes patrem fuissent tempore mortis absque dubio de illis repletur, si ergo pater non declaravit expresse ut non venirent ad collationem, seu imputationem, *iuxta d. Authent. ex testamento*, necessario imputanda sunt, ut infra dicemus, *Ad leg. Si quando §. Et generaliter* respondeo omnis alij interpretationibus ibi non de sumi argumentum directum in illis verbis sub ea conditione, ut in quartam imputetur, quasi si conditio non apponatur, non veniant ad imputationem, quia verius est venire *dict. Authent. ex testamento*. Nec argumentum à contrario desumptum viget, cum offendat principia in hac materia, quæstio vero *principalis dict. §. Et generaliter* stat solum in eo, quod filius acceptando datum, vel relictum à patre sub conditione, ne amplius habeat regressum ad supplementum, possit adhuc illud petere, licet acceptet, & de novo constituit Imperator, quartam, seu legitimam replendam, licet filius à patre relictum acceptet simpliciter, dum hæredibus non caueat se amplius non petiturum de hereditate paterna, in quo reuocat, *dict. leg. Papinianus, §. Si conditioni D. de inofficioso testamento*, Vnde constat verba illa, (*sub conditione ut in quartam ei computentur*) sonant, hoc est, ut

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

est, vt contentus cum relicto, vel dato loco legitimæ, amplius non petat, sufficiebat enim tempore Digestorum, & C. quocunq; titulo legitimam relinquere, vel etiã tradere inter viuos, vt notum est. Ad l. Illud, infra respondebimus agentes de donatione.

54. Ex qua regula primo fit consequens filium, vel filiam teneri imputare in legitimam, quod parētes ei dederunt ob causam dotis. Probat hęc illatio ex textu in d. Authentica ex testamento ibi ex causa dotis, l. 2. l. Filia dotem 4. l. Ut liberis, l. Filia 12. Cod. de Collationibus, leg. prima, & per totum D. de Collatione dotis, leg. Quoniam Nouella Cod. de inofficioso testamento, notant scribentes communiter vtrobiq; & sequitur Ordinatio lib. 4. titul. 97. ibi querem cazamento, Aiora de partit. cap. 3. nu. 14. Valasc. eodem tract. cap. 13. num. 13. Menchac. dict. §. 30. num. 250. Mangilius quæst. 14. in principio. Pichard. §. Quædam Inst. de actionibus à num. 30. Decius in d. leg. Ut liberis ad finem, Paulus Picus in d. l. In quartã, num. 170. & 182. & ibi Ripa num. 148. Peregrin. d. articul. 36. nu. 131. Corraz. in d. l. Filium, quem habentem num. 173. Casar dict. l. In quartã num. 406. Faber decad. 40. error. 6. & decad. 41. error. 1. Castillo tom. 4. cap. 16. num. 43. qui omnes illam rationem adducit, quod dos prouenit ex iuris necessitate l. Qui liberos D. de Ritu nuptiar. leg. Unica §. Accedit Cod. rei vxor. actione, l. ultim.

Cod. de dotis promissione, l. Si extraneus §. Sed & siquid D. de iure dot. Roger. de dote quæst. 2. Padill. in Authent. res, quæ Cod. communia de legatis nu. 56. Pichard. nu. 23. dicto loco, Barb. 4. part. l. 1. à principio, & ideo semper ex mente dantis præsumitur ea intentione donasse, vt in legitimã imputetur, iuxta notata ad Authenticam Præterea Cod. vnde vir. & vxor, quæ ratio de se concludens non erat, nisi de dispositione iuris Cini-
lis ita procederet, & hanc resolutionem in dote recipiunt vno ore Doctores per Casarē supra, post Bart. num. 10. d. l. In quartã Berengar. inspect. 3. num. 67. Torniel. num. 96. Succinus iunior num. 123. Bertrand. cons. 74. num. 13. volumin 2. Alex. consilio 73. num. 1. Mantica consilio 239. num. 4. lib. 1. Tiraquel. l. Si vnquam verbo suscepit liberos num. 174. Cephal. consilio 165. num. 37. Surdus consil. 192. num. 5. Barbof. leg. Si cum dotem §. Si pater à nu. 32. Castell. tom. 4. controuers. cap. 16. num. 34. & 35. Cuiac. in posth. de collationibus super l. 2. cum sequentibus, illo rit. & neminē vidisse discrepantē, ait Fachin. cōtr. lib. 5. cap. 78. conclus. 6. contra quam resolutionē non obstat l. Pomponius 35. D. famil. erc. vbi dos à patre filia data non confertur; quia satisfacit Cuiac. 12. respons. Papin. super eadē l. Faber dec. 40. err. 9. textū procedere attento iure antiquo Digestorū, secundū quod collatio bonorū nō dabatur in causa testati, donec per Imperatorē in Auth. de triente, & semisse §. Illud

§. Illud coll. 3. contrariū fuit dispositum, vnde sumpta est d. *Authent. ex testamento*, cōprobat *Valasc. cū alijs de part. cap. 14. à n. 13. & cap. 12. n. 28.* sic intelligens l. *Ex parte 40. §. Ut intestato eodem titul. Peregr. tom. 1. conf. 66. num. 5.*

55. Quæ resolutio an non solū procedat in dote profectitia, quā pater ex bonis proprijs assignauit filiaē, sed etiā in dote aduentitia, quæ filie obuenit aliunde, quā a patrimonio patris controuertitur, propter decisionem Imperatoris in d. l. *Filia dotem 4. C. de Collationib. ibi (seu aduentitiam)*, vbi affirmatiuè decidit, in quo textu interpretando laborant scribentes, ibi: nam glossa, eodē verbo ait textum illum in eo verbo iam procedere non posse, quia abrogatus est per l. *ult. C. eodē, sequitur Cuiac. 3. obseruat. cap. 30. à principio*, sed hic intellectus inducit iuris abrogationem, & ideo non est admittendus; alij, vt *Iason. ibi, & Corneus*, quos sequitur *Valasc. d. cap. 13. n. 22.* existimant, aduentitiā dotem, ibi intelligi illam, quā pater filiaē dedit propter bene merita, quo casu aduentitia dicitur, sed quia processit à patrimonio paterno, ideo imputatur, & confertur, sed hanc interpretatiōnem defendi nō posse existimo, tū quia diuinat, tum quia filius suus, seu filia nunquā tantum mereri potest apud parētem, vt dos soluta dicatur data in remunerationem seruitiorū, maxime cum filius in omnibus teneatur patri obedire secun-

dum legem naturæ, de qua in l. *Veluti D. de instit. & iure*, ideo *Cuiac.* iterum in posth. super d. l. *Filia* dicendum putat d. l. *Filia dotem* procedere in dote, quam mater assignauit eidem, quia cum mater non teneretur filiam dotare l. *Nec mater C. de iure dotium*, & hoc respectu diceretur extranea ipsi filiaē, & dos ab ea profecta aduentitia, quemadmodum bona materna aduentitia dicuntur filijs, iuxta l. 1. *C. bonis mater*. Vnde hæc aduentitia merito conferuntur, & quia hic casus non erat specialiter decisus cum illa manifestatione requisita, emanauit decisio leg. *Quoniam nouella Cod. inofficioso testamento*, per quam remota fuit omnis dubietas in hac materia. Sed hic intellectus *Cuiacij* offendit literam ipsius textus, qui à parte ait dotem à patre fuisse datam. Quare verius credo textum illum procedere ante decisionem, leg. *Cum oportet, & leg. ultim. Cod. de bonis, quæ liberis, & §. 1. Institut. per quas personas*, quo tempore omnia aduentitia filius quærebat patri, & ideo dos aduentitia, id est quæ procedebat de bonis aduentitijs patri per filiam quæsitis imputari, quia reputabantur acsi à patre processissent, sed post iura nouiora per quæ aduentitia quoad proprietatē præcipua reseruantur filijs cōferre, seu imputare nō tenebitur: vnde intellectus glossæ si ita explicetur verissimus est, quē nemine citato sequitur *Pichardus d. 8. Quædam num. 44.*

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

Vnde minime admitendam credo interpretationē Antonij Fabri de err. pragm. decad. 40. error. 6. & dec. 42. error. 10. qui existimat textum illū procedere in filia emancipata, quæ vult patri succedere insimul cum filijs suis, quo casu ex edicto de collatione bonorum tenetur emancipata omnia bona, & aduentitia conferre leg. 1. D. collat. bon. leg. Ea demum. 6. l. Si emancipati C. collat. quia licet doctrina vera sit, tamen minime potest aplicari literæ dict. l. Filia vbi Imperator testatur hanc dotem etiam aduentitiam fuisse datam à patre, ibi (seu aduentitiam dotem à patre datam, vel constitutam,) & ideo supra proximo intellectui semper adhærendum consulo.

56. Amplianda est ergo supraposita resolutio, vt procedat etiā in dote à matre profecta: nā licet onus dotandi primo, & principaliter ad patrem pertineat, tamē mater in subsidiū dotat, vt per insignē Barbof. l. 1. p. 4. n. 94. per textum in d. l. Neq. mater C. de iure dotium, ad quod tamen patris consensus in hoc regno semper requiritur, quia vxor sola, nūquam potest dotare, Barbof. proxime versiculo, quod si inscio, & dict. l. 1. part. 1. num. 28. Caldas consil. 1. per totum contra Valasc. cap. 13. numer. 19. & à num. 38. Casar d. l. In quartam num. 406. & ideo si det dotem filix veniet imputanda, iuxta textum expressum in d. l. Quoniā nouella Alciat. d. l. In quartā n. 39. & ibi Ripa n. 148. Menchac. d. §. 30. num. 268. Roland.

consil. 44. n. 31. volumine 4. Mangilius quæst. 14. nu. 36. Et non solum dos imputanda est per ipsam filiā, quādo venit ad hæreditatem patris, sed etiā per neptes, & alios descendentes ex ipsa filia dotata, ne sint melioris conditionis quam eorum mater, l. Si viua matre C. bon. mat. ita Ripa d. l. In quartam nu. 147. Salycet, Bald. Decius in l. Illam Cod. de Collat. Paul. Alex. de Montepico, & alij in d. l. In quartam Barb. l. Post dotem n. 51. Capra consil. 53. nu. 6. Crass. §. Legitima quæst. 23. num. 6. Faber. lib. 13. de comect. cap. 11. Surd. consil. 206. nu. 1. Robles de representatione lib. 2. cap. 16. nu. 105. vbi plures, Casar d. l. In quartam nu. 417. nisi dos per mortem filix fuerit ad auum reuerfa, l. Dos à patre D. soluto matrimo. tunc enim non tenetur imputare Bart. d. l. In quartam n. 12. Capra d. consil. 55. n. 5. Paris. consil. 60. n. 45. lib. 2. Menchac. dict. l. Si quando §. Illud de inofficioso num. 58. Casar supra num. 418. cum quo alios casus minus viles videbis, alium casum hic adiunge, de quo per Valascum. d. cap. 13. nu. 62. apud quem vide.

58. Ampliatur etiam ad donationes propter nuptias, quas pater, aut mater fecerint filio nubenti; nam cum hæc attento iure communi fierēt in remunerationem dotis, iuxta textū in Authentica dos data Cod. de donat. ante nupt. Barbof. l. Si constante D. sol. matrimonio num. 128. §. Est & aliud Instit. de donationib. Nam sicut pater tenetur dotare filiam, leg. vltim. Cod. de

Cod. de dot. promissione, ita, & facere donationem propter nuptias filio d. l. ultim. Clarus §. Donatio quaest. 11. Gom. l. 52. à n. 9. Molin. de iustit. disp. 290. nu. 9. Valasc. conf. 2. n. 8. Sanches lib. 6. de matrim. disp. 1. num. 1. Paschalius de patr. potest. 2. part. cap. 6. quorum dominium constante matrimonio transibat in uxorem, sicut dominium dotis in maritum, l. Doce ancillam Cod. de iure dot. probat Authentica, donationem C. de iure dot. Authentic. promissæ C. de donat. ante nuptias, Valasc. dict. num. 8. Barb. l. 1. par. 5. D. soluto matrimonio num. 48. quæ donationes non sunt in usu in tota Hispania, ut testatur Glossa final. in Authentica, equalitas Cod. de Pactis cõuentis, quam omnes sequuntur, ut per Gom. l. 5. num. 12. Azuenedo l. 12. titul. 6. lib. 5. à num. 4. Matienço d. titul. 9. l. 1. gloss. 8. num. 8. Spino de testamentis glossa 18 num 95. Auehdanhol. 29. glossa 2. num. 1. Sanches d. num. 1. Valasc. dict. consult. 2. num. 11. & de partit. d. cap. 13. à num. 40. & 43. Vnde hodie apud nos successerunt in locum donationis propter nuptias, donationes illæ, quas faciunt parentes filio uxorem ducenti, quæ vocantur ob causam matrimonij, ut per Aioram de partitionibus 2. part. quaest. 13. Vel aliæ donationes, quæ vocantur arrhæ, de quibus agit Ordinatio lib. 4. titul. 47. quæ in tota Hispania successerunt in locum donationis propter nuptias, ut testatur Gregorius Lopes per textum ibi in l. 1. titul. 11. partit. 4. Spin. dict.

num. 95. Padilla in Authentica res, quæ Cod. communia de legatis nu. 95. Azuenedo num. 4. Barbos. d. l. Si constante §. Si pater à num. 11. Sanches d. num. 1. in fine, late Castillo tomo 4. cap. 26. in additionibus numer. 14. & 16. Hæ igitur arrhæ, vel donationes ob causam matrimonij, quæ apud nos practicantur in locum donationis propter nuptias, absque dubio veniunt imputandæ, ut de iure Ciuili probat textus in l. Ut liberis Cod. de Collationibus, vbi communiter scribentes, & in l. Quoniam nouella Cod. inofficioso testamento, Doctores communiter ad d. l. In quartam vbi Picus nu. 196. Bereng. inspectione 3. n. 72. Ruinus conf. 42. Roland. consil. 44. num. 25. lib. 4. Franciscus Beccius consil. 20. Torniell. ad leg. In quartam num. 47. Portius Immola, conf. 82 nu. 24. Menoch. conf. 154. num. 7. Peregrin. d. articul. 36. num. 134. Mangilius d. quaest. 14. nu. 44. Faber decad. 40. error. 8. & decade 41. error. 1. & 2. Castillo, tom. 4. cap. 16. num. 43. Valasc. dict. cap. 13. num. 43. & 44. & à numer. 47. licet numer. 49. putet securius esse contrarium, qui aliquas adducunt rationes suasorias tantum, nempe patrem teneri saltè naturali ratione procurare, ut filius melius nuberet, qui non tam facile uxorem nobilem, & dotatam inueniret, nisi pater prædictas donationes faceret, ac per consequens iam hæc obligatio procedebat ex causa necessaria, iuxta leg. final. Cod. de dotis promissione, & saltè ex mente

59.

De vna, & altera quarta deducēda vel nō,

patris veniunt imputandæ, sed in hoc puncto totum dependet à dispositione iuris, quod sic expresse disponit, ne inter filios inæqualitas admitteretur, *d.l. Ut liberis, d. leg. Quoniam novella Ordinatio, d. titul. 97. in principio*, ultra supracitatos videntus est, *Menchac, d. §. 30. num. 267. Cesar in d.l. In quartam num. 435. Cuiac. in posthumis super d.l. Ut liberis Pichard. d. §. Quædam num. 45. Molin. de iustitia disput. 238. num. 2.* quanuis plures teneant contrarium *Aymon. consil. 85. Bertand. consil. 91. lib. 2. Decian. consilio. 31. num. 7. lib. 1. Torniellus Portius Immol. d. consil. 82. Tellez. l. 26. Tauri num. 5.* quorum fundamentum est, quia huiusmodi donationes sunt simplices, & ideo non imputantur, quia imputatio solum fit in casibus expræsis *l. penul. Cod. Collationibus*, & quanuis *Valasc. d. num. 49. & Peregrin. d. nu. 134. in fine*, asserant hanc opinionē esse veriorem, tamen prima verior est etiam de iuris rigore, quia supposito intrant locum donationis propter nuptias eodem iure censeferi debent, ex regula *l. Eum qui §. Qui iniuriarū D. si quis caut.* & apud nos est indubitabilis propter *Ordinationem supra, ibi ou por qualquer maneira.*

Ampliatur prædicta resolutio, ut non solum dos, & donatio propter nuptias veniant imputandæ, sed etiam dotis augmentum, sicut dos ipsa *iuxta l. Si proprietatis D. de iure dot. l. Etiam Cod. de iure dotium No-*

*uizan. cons. 76. num. 12. Cephal. consilio 156. num. 25. Ripal. l. 1. D. soluto matrim. num. 18. Tiraquel. l. Si vnquā verbo, donatione largitus num. 181. Brunus de augmento, conclusione 5. princip. à num. 8. Menoch. consil. 93. nu. 12. Mantica de contractibus lib. 12. titul. 26. num. 8. Surdus cons. 393. à num. 45. Peregr. consil. 89. lib. 1. & aliæ accessiones ad dotē, prout sunt iocallia, anuli, torques, vestes, præciosæ, & similia; nam hæc omnia de patrimonio patris proueniunt, ex causa necessaria, ac proinde quæadmodum dos, & donatio propter nuptias imputatur, ita & hæc imputanda sunt, cum exeant de patrimonio patris, *d.l. Ut liberis d.l. Quoniam*, quorum iurium argumento ita resoluunt Doctores communiter *ad d.l. In quartam vbi Picus num. 182. Berengar. inspectione 3. num. 67. Ripa 152. Succin. 124. Cesar 429. Torniel. 98. Decius consil. 628. num. 5. Menchac. d. §. 30. num. 266. Surdus decis. 119. num. 2. Mangil. d. quæst. 14. num. 37. Peregrin. d. artic. 36. nu. 132. Valasc. dict. cap. 13. numer. 52. post Garciam de expensis cap. 4. nu. 10. Molin. de iustitia disput. 238. num. 9.* & apud nos absque dubio procedit propter *Ordinationem d. titul. 97. §. 2. ibi ou por outra maneira*, vbi solūmodo excipitur ab imputatione expēsa, quæ fit in prandio, & cæna diei nuptiarum, sic firmando regulam in contrarium, *iuxta leg. Nam quod liquide §. final. D. de penu legata Couarru. 2. variar. cap. 2. num. 5. & 6. Menoch.**